ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 16.6.2025 г.
COM(2025) 290 final

ANNEX 1

ПРИЛОЖЕНИЕ

към

Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите

Състояние на цифровото десетилетие за 2025 г.: продължаване на изграждането на суверенитета и цифровото бъдеще на ЕС

{SWD(2025) 290 final} - {SWD(2025) 291 final} - {SWD(2025) 292 final} -
{SWD(2025) 293 final} - {SWD(2025) 294 final} - {SWD(2025) 295 final}

European Commission

Състояние на цифровата трансформация на ЕС през 2025 г.: напредък и хоризонтални препоръки

Съдържание

1. **Въведение** 2
2. **Укрепване на технологичния суверенитет, сигурността и конкурентоспособността** ... 2
3. **Защита и овластяване на хората, запазване на демокрациите и ценностите на ЕС** 26
4. **Използване на цифровизацията за екологичния преход** 42
5. **Изграждане на съгласуваност, ефикасност и опростяване** 46

1. Въведение

Настоящото приложение е неразделна част от доклада за състоянието на цифровото десетилетие за 2025 г. В него се запазва структурата от четири глави на доклада за 2024 г., като се поставя акцент върху: технологичния суверенитет, сигурността и конкурентоспособността; защитата и овластяването на хората; използването на цифровизацията за екологичния преход; и хоризонтална глава относно изграждането на съгласуваност, ефикасността и опростяването.

При анализа се представя общ преглед на актуалното състояние, установяват се ключовите силни страни, върху които трябва да гради, както и пропуските и недостатъците, и се отправят целенасочени препоръки към всички държави членки в области, изискващи по-силни колективни действия. Анализът се основава главно на наблюдението, извършвано чрез индекса за навлизането на цифровите технологии в икономиката и обществото (DESI). Подкрепен е и от съответните проучвания, експертни анализи, както и от представените от държавите членки национални стратегически пътни карти за цифровото десетилетие.

2. Укрепване на технологичния суверенитет, сигурността и конкурентоспособността

a. Континент, подкрепящ цифровите иновации и суверенитет

i. Преодоляване на изоставането в областта на иновациите

- *Научни изследвания и иновации за една цифрово трансформирана Европа*

Тенденциите, установени в доклада за състоянието на цифровото десетилетие за 2025 г., показват все още до голяма степен слабата страна на ЕС в областта на цифровите иновации, по-специално ограничения мащаб на **инвестициите в научноизследователска и развойна дейност (НИРД)**и недостатъчния акцент върху водещите до пробив иновации[1]. Според данните от набора от показатели за инвестиции на ЕС в НИРД в промишлеността САЩ доминират в областта на свързаната с цифровизацията НИРД, като представляват около 40 % от всички цифрови дружества и 53 % от общите инвестиции в областта на НИРД сред установените през 2023 г.[2].

Макар че като цяло Европа продължава да бъде глобален център за научен обмен, тя **не разполага с критична маса** от участници с най-високи постижения, което е отражение на една фрагментирана екосистема с ограничена специализация[3]. Последните налични данни на Евростат показват, че процентът на сектора на ИКТ в брутната добавена стойност е сравнително нисък и е отбелязал незначителен ръст през последните години — от 4,86 % през 2019 г. на 5,46 % през 2022 г.[4] Макар че **европейските организации се отличават с изготвянето на научни публикации с голямо въздействие, те се затрудняват да реализират това знание в патентовани иновации**. В сравнение със САЩ и Китай **ЕС изостава по отношение на подадените заявки за патенти, като е подаден по-малък брой заявления**.

Цифровите технологии играят ключова роля и в усилията на ЕС за иновации, конкурентоспособност и растеж с оглед на гарантиране на свободата му и укрепване на неговата

[1] Draghi, M., Бъдещето на европейската конкурентоспособност, 2024 г., част А — стратегия за конкурентоспособност за Европа.
[2] Съвместен изследователски център, Nindl, E., Napolitano, L., Confraria, H., Rentocchini, F., Fako, P., Gavinan, J. и Tuebke, A., Наборът от показатели за инвестиции на ЕС в НИРД в промишлеността за 2024 г., 2024 г.
[3] Съвместен изследователски център, Eulaerts, O., Grabowska, M. и Bergamini, M., Weak signals in Science and Technologies — 2024 (Слаби импулси в областта на науката и технологиите — 2024 г.), 2025 г.
[4] Източник: Евростат (Статистически данни | Евростат). С този показател се измерва значението на сектора на ИКТ в икономиката, като се отразява силата на иновационните екосистеми.

сигурност, стратегическа автономност и отбранителни способности, със значителен потенциал за използване на полезните взаимодействия между приложенията за граждански и отбранителни цели. Стартиращите предприятия и иновативните дружества в областта на технологиите с двойно предназначение също играят ключова роля, но техният потенциал е ограничен от дългосрочния недостиг на инвестиции в областта на отбраната — особено във връзка с наукоемките технологии и МСП. Растежът се ограничава допълнително от пречки като остарели политики и ограничени възможности за финансиране.

За да се стимулират растежа и трансграничните инвестиции в свързани с отбраната иновации, Европейската комисия стартира няколко специални инструмента, включително програмите „Намиране на партньори“ и „Ускорител“ на Схемата на ЕС за иновации в областта на отбраната (EUDIS), и мобилизира нови канали за финансиране чрез Европейския съвет по иновациите (ЕСИ) и фонда за разрастване в Европа. През януари 2024 г. Комисията, с помощта на Европейския инвестиционен фонд, стартира **капиталов механизъм в областта на отбраната** в размер на 175 милиона евро, който е разработен така, че да привлече до 500 милиона евро под формата на рисков капитал за отбранителни технологии с потенциал за двойно предназначение. Това допълва инвестициите по линия на Европейския фонд за отбрана в авангардни цифрови области и основани на иновации инициативи. Една от тези инициативи е хакатонът на EUDIS, на който се събраха над 275 участници от 16 държави членки и бяха взети повече от 70 иновативни решения за справяне с належащите предизвикателства в областта на отбраната.

Технологично лидерство — препоръчителни политики, мерки и действия

Научни изследвания и иновации за една цифрово трансформирана Европа

Държавите членки следва да увеличат публичните си разходи за цифрови научни изследвания и иновации, като дадат приоритет на инвестициите в научни изследвания и иновации в областта на цифровите технологии, които играят стратегическа роля в конкурентоспособността, устойчивостта и суверенитета на ЕС.

Използване на цифровизацията за отбранителните способности на ЕС

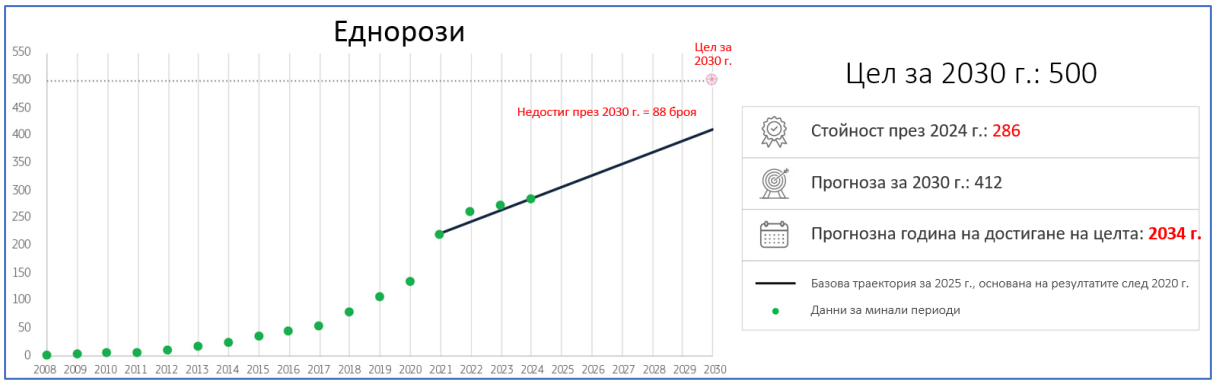
Държавите членки следва:

- *да засилят подкрепата си за иновативни участници, включително стартиращи предприятия, предлагащи революционни цифрови приложения и услуги[5];*
- *да стимулират развитието на цифрови инфраструктури, които допринасят за обществената устойчивост в кризисни ситуации;*
- *да осигурят по-добра свързаност на общностите в областта на отбраната и цифровите иновации, да насърчат нов начин на мислене по отношение на културата на готовност и сигурност в целия цифров сектор, да открият полезни взаимодействия между програмите, инвестициите и приложенията в областта на отбраната и цифровите технологии.*

[5] В съответствие с правилата на ЕС.

- *Увеличаване на капацитета за разрастване на Европа*

Данните от 2025 г. относно **еднорозите в ЕС** отразяват забавянето на динамиката, която беше характерна за периода на COVID през 2021 г. и 2022 г. **През 2024 г. броят на установените в ЕС еднорози се е увеличил с 12 единици**, достигайки 286 еднорога**.** Ако не бъдат предприети допълните действия се очаква целта от 500 еднорози да бъде постигната през **2034 г.** [6]

Налице са значителни разлики между държавите членки, като списъкът се оглавява от Германия (69 еднорози), Франция (48), Швеция (39) и Нидерландия (32). Все още обаче ЕС изостава значително от Китай (397) и САЩ (1 687), като последните демонстрират по-висок годишен темп на растеж (6 % спрямо 4,4 % в ЕС).

Въпреки огромния си икономически потенциал цифровият единен пазар остава разпокъсан, със сложна среда от национални разпоредби, административни процедури и пречки пред споделянето на данни и знания, в резултат на което голяма част от потенциала остава неизползвана.

Преди всичко е налице **необходимост от съществено развитие на капиталовите пазари на ЕС**. Все още е очевидна липсата на частен капитал за „големи“ инвестиции. Това принуждава твърде много стартиращи предприятия в ЕС да търсят капитал за разширяване на късен етап от фондове за рисков капитал извън ЕС, което често може да доведе до преместване на корпоративните им седалища извън ЕС. **Съюзът на спестяванията и инвестициите**[7] ще има решаваща роля за подобряване на начина, по който финансовата система на ЕС **насочва икономиите към реалната икономика и използва тези икономии за продуктивни дългосрочни инвестиции**.

За да насърчи възхода и развитието на разрастващите се предприятия, ЕС е готов да приеме през 2025 г. **Стратегия за стартиращите и разрастващите се предприятия**. Целта на тази стратегия е да се преодолеят финансовите, регулаторните и административните пречки, които възпрепятстват разширяването на стартиращите предприятия в зрели, печеливши дружества — неотложен приоритет, за да се предотврати преместването им извън ЕС. **Единният пазар играе ключова роля** за появата на иновативни дружества и за разрастването на съществуващите. Като част от това усилие Комисията ще представи **„28-ми режим“**, за да се предостави възможност на иновативните дружества да се ползват от единен, хармонизиран набор от правила за целия ЕС, независимо от това къде на единния пазар инвестират и осъществяват дейност. Същевременно с прилагането на **Акта за цифровите пазари** се създават и отварят значителни възможности за стартиращи и разрастващи се предприятия, като се налагат специфични задължения на

[6] Европейската комисия въз основа на данни от Dealroom.
[7] Европейска комисия, Съюз на спестяванията и инвестициите — Стратегия за насърчаване на благосъстоянието на гражданите и икономическата конкурентоспособност в ЕС, COM(2025) 124 final, 2025.

контролиращите достъпа предприятия и по този начин се гарантира, че малките предприятия, които използват такива платформи, се възползват от справедливи и отворени пазари.

За справяне с тези предизвикателства обаче няма да са достатъчни единствено действия на равнището на ЕС и сътрудничеството с държавите членки ще бъде от решаващо значение, особено за привличане и задържане на таланти, насърчаване на достъпа до финансиране, насърчаване на политиките за трансфер на технологии и възлагането на обществени поръчки за иновативни продукти и услуги. То може да се основава на ръководения от държавите членки **Алианс на нациите за политики за стартиращите предприятия в Европа**[8] (ESNA), който подкрепя националните политики в областта на иновациите при споделянето и прилагането на най-добри практики на политиката за стартиращи предприятия.

Еднорози — препоръчителни политики, мерки и действия

Държавите членки следва да подкрепят координираните действия в рамките на единния пазар за справяне с финансовите, регулаторните и административните пречки и да мобилизират публичните политики, насочени към всеобхватен набор от области:

- *насърчаване на трансфера на технологии, улесняване на създаването на отделени от университетите и изследователските центрове предприятия;*
- *мобилизиране на бюджет за обществени поръчки за закупуване на иновативни продукти и услуги от стартиращи предприятия;*
- *увеличаване на размера и разнообразието на частния капитал (например от национални пенсионни фондове), който е на разположение за съвместни инвестиции в бързорастящи новосъздадени предприятия;*
- *установяване и подпомагане на новатори в областта на технологиите в своите държави (например установени чрез „Иновационен радар“ или ЕСИ или чрез печата за високи постижения на платформата за стратегически технологии за Европа).*

ii. Насърчаване на екосистеми и инфраструктура за континент на ИИ

Свързаност

Съвременната свързаност вече не е съвкупност от отделни технологии — спътници, подводни кабели, мобилни и фиксирани мрежи—а представлява дълбоко взаимосвързана екосистема. За да се отговори на нарастващото търсене на приложения с ограничено закъснение от критично значение, като например автономни превозни средства и дистанционна хирургия, е необходимо през всички тези области [9] да преминават безпроблемно по-големи количества данни, тъй като прекъсванията в една от тях могат да повлияят на характеристиките и сигурността на цялата мрежа. Това изисква глобален подход, при който в обхвата на една унифицирана, устойчива и глобална оптимизирана система са включени от орбитални активи до наземни инфраструктури. ЕС трябва вече да положи основите за този подход, заедно с пълно покритие от оптични кабели и ускорено развитие на самостоятелни 5G мрежи.

[8] Уебсайт: https://esnalliance.eu/.

[9] Statista, 2025 г. (Volume of data/information created, captured, copied, and consumed worldwide from 2010 to 2023, with forecasts from 2024 to 2028(Обем от данни/информация, създадени, събрани, копирани и използвани в световен мащаб от 2010 г. до 2023 г., с прогнози от 2024 г. до 2028 г.).

Що се отнася до **фиксираната свързаност**, са необходими ускорени действия за постигане на целите за 2030 г. Покритието с мрежи с много голям капацитет (ММГК) достигна 82,5 % през 2024 г., с темп на растеж от 4,9 %, докато покритието с оптични линии се запази на 69,2 % от домакинствата през 2024 г., което представлява годишно увеличение с 8,4 %. При настоящия темп обаче **пълно покритие би могло да бъде постигнато едва до 2051 г.** По-специално се наблюдава изоставане в разгръщането на оптични линии в селските райони, като покритието през 2024 г. е едва 58,8 %.

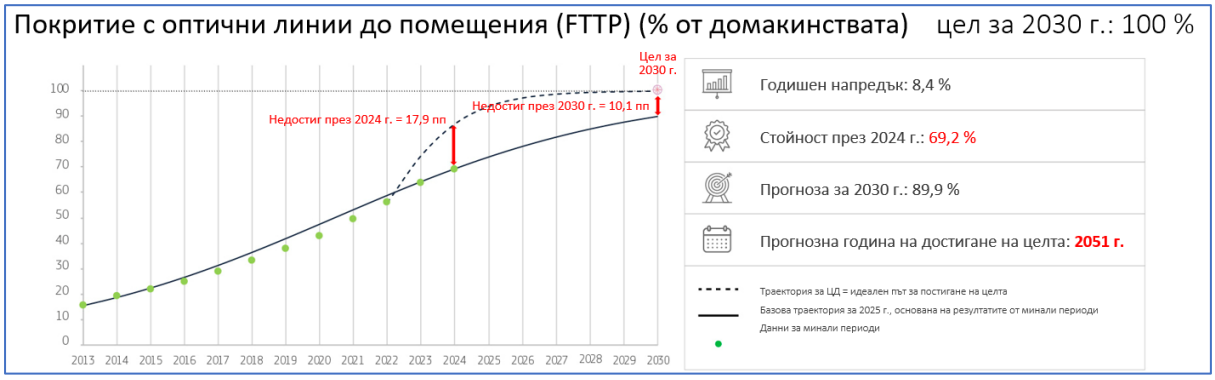
Данните относно внедряването на гигабитова свързаност и 5G показват възходяща тенденция, макар че все още има възможност за подобрение. През 2024 г. само 22,3 % от абонаментите с фиксиран широколентов достъп са били при скорост 1 Gbps или по-висока (в сравнение с 18,5 % през 2023 г.). Като цяло основното 5G покритие[10] в целия ЕС достигна 94,3 % през 2024 г., което е сравнимо с очакваното покритие от 97 % в САЩ и от 95 % в Китай и Индия[11]. 5G покритието в селските райони в ЕС и в САЩ е сравнимо — 79,6 % в ЕС и 82 % в САЩ. И в двата региона има по-ниско покритие в селските райони от Китай (приблизително 85,2 %) и Индия, която заема водеща позиция с 92,1 % покритие в селските райони. През 2024 г. разгръщането на 5G (дял от населението, използващо 5G SIM карти) в ЕС се е увеличило от 21,7 % на 35,6 %. Посоченият дял е по-висок дял от този на Индия — 11,1 %, но **все още е значително по-нисък от този на САЩ** (96,5 %) и Китай (73,1 %). **Осигуряването на задоволяване на нуждите от спектър за бъдеща свързаност е друго критично предизвикателство,** макар че проблемът се изостря от непълното разпределение на трите „пионерни“ ленти за 5G и отчетеният бавен напредък (до февруари 2025 г. в Европа е разпределен средно само 75 % от съответния спектър).

През 2025 г. Европа значително изостава във въвеждането на самостоятелни 5G мрежи, като само 2 % от ползвателите на 5G са свързани чрез самостоятелна инфраструктура[12]**.** Това забавено внедряване отразява продължаващите предизвикателства при внедряването на инфраструктурата и готовността на устройствата в целия регион. В рязък контраст на това, **САЩ се намират далеч напред,** като **24 % от ползватели на 5G използват самостоятелни мрежи, работещи в южноафрикански мрежи**, а **Китай е отбелязал ръст от 77,1 %** — което подчертава агресивното внедряване на основни технологии от следващо поколение в държавата. Тези разлики разкриват нарастващо глобално разделение в развитието на 5G, като се подчертава технологичния импулс на Китай и се разкриват структурните и политическите пречки, които възпрепятстват прехода на Европа от несамостоятелни 5G към действителни самостоятелни възможности.

[10] Настоящият КПЕ за целта за 5G не отразява полученото от ползвателите действително качество на услугата. С него се наблюдават области, в които е наличен 5G сигнал, независимо от характеристиките на мрежата. Настоящият етап от разгръщането на 5G може да се счита само за „основно 5G“.

[11] Всички съответни статистически данни, свързани с 5G, могат да бъдат намерени на уебсайта на обсерваторията за 5G мрежи на Комисията: https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/5g-observatory.

[12] Ookla. Omdia. A Global Evaluation of Europe’s Digital Competitiveness in 5G Standalone (Глобална оценка на цифровата конкурентоспособност на Европа в самостоятелната 5G) , 2025 г.

В своите **национални пътни карти** държавите членки съобщиха, че са отделили значителна част (приблизително 28 %) от общия бюджет на своите мерки **за гигабитова фиксирана свързаност**, възлизаща на 80,6 милиарда евро (като 56,6 милиарда евро са от частни източници). 103-те мерки са насочени предимно към регулаторни действия за улесняване на разгръщането на мрежите, както и към финансова подкрепа за нежизнеспособни и търговски непривлекателни зони и стратегически части от мрежите. Около една трета от мерките са предвидени за всяка от двете области. В корекциите на пътната си карта държавите членки запазиха силен акцент върху регулаторните действия за улесняване на разгръщането на мрежата.

По отношение на **инвестициите в 5G** държавите членки докладваха, че са инвестирали 5,9 милиарда евро (като 2,9 милиарда евро са от частни фондове), което представлява приблизително 2 % от общия бюджет на техните мерки. 39-те мерки във връзка с 5G са насочени към **управлението на радиочестотния спектър**, както и към финансова подкрепа за нежизнеспособни и търговски непривлекателни зони и стратегически части от мрежите. Акцентът върху двете области е равностоен. В корекциите на пътните си карти държавите членки застъпват в значителна степен увеличаването на финансовата подкрепа за 5G мрежите.

За да подобри пазарните стимули за изграждане на цифровите мрежи на бъдещето Комисията работи върху бъдещ **Законодателен акт за цифровите мрежи** (DNA), който ще бъде предложен до края на 2025 г., с цел подобряване на цифровата свързаност за всички крайни ползватели. Успоредно с това Комисията създава мащабни пилотни проекти за **самостоятелни 5G** с финансиране в размер на 205 милиона евро по линия на **Механизма за свързване на Европа**, мащабен пилотен проект за внедряване на периферни изчисления и изчисления в облак на телекомуникационните дружества („Telco Edge Cloud“) в рамките на „Хоризонт Европа“ (финансиране в размер на 75 милиона евро), както и играе проактивна роля в **глобалната надпревара за 6G** чрез разработване на пътна карта за радиочестотния спектър и оформяне на глобални стандарти.

Що се отнася до **спътниковата свързаност (широколентов интернет, свързаност директно към устройство или D2D и интернет на предметите или спътник за интернет на предметите)**, ЕС е изправен пред двустранно предизвикателство — по отношение на капацитета и по отношение на суверенитета. ЕС продължава да е силно зависим от участници от трети държави за достъп до космическото пространство, по-специално от ракетите носители на SpaceX, както и от **американските мрежи от спътници като Starlink,** като същевременно капацитетът на спътниците на операторите от ЕС изостава от конкурентите му. Сравняването на броя на спътниците разкрива сурова картина за ЕС, който има само 3 893 изстреляни и планирани спътника. Китай е изстрелял 220 спътника и планира допълнителни 27 198, а САЩ са изстреляли 7 633 спътника и планират допълнителни 33 397, като и двете държави имат много амбициозни

планове за разширяване през следващите години[13]. Спътниците се превръщат в основен компонент на една ефикасна, сигурна и устойчива мрежа за свързаност, като все повече предоставят широколентова свързаност с ограничено закъснение. Конвергенцията на неназемни и наземни мрежи се ускорява, включително 5G и бъдещите 6G системи, като се увеличава мобилното покритие чрез спътникови D2D връзки и се подобрява устойчивостта и сигурността на мрежата с авангардно криптиране.

Като разчита вече на GOVSATCOV, ЕС ще започне да подобрява стратегическото си присъствие в космическото пространство с разработването на IRIS². IRIS² е новата многоорбитална мрежа от спътници на ЕС[14], включваща 292 спътника, която ще осигури сигурна свързаност и високоскоростен широколентов достъп, за да се елиминират мъртвите зони на свързаност. През декември 2024 г. Комисията и консорциумът SpaceRISE industry, състоящ се от трите основни оператора на спътници от ЕС, подписаха 12-годишен концесионен договор за проектиране, разработване и експлоатация на IRIS². От регулаторна гледна точка, Комисията продължава работата си с Групата за политиката в областта на радиочестотния спектър (RSPG) за разработване на **общ подход**за определяне на общи изисквания за **мрежите от спътници**, които имат достъп до пазара на ЕС и спътниковата D2D, и за проучване на потенциала на хармонизираната в ЕС честотна лента от 2 GHz на мобилната спътникова система (MSS), която ще стане достъпна за преразпределение през 2027 г., като стратегически инструмент в подкрепа на амбициите си на космическия пазар.

Подводните кабели за данни са гръбнакът на глобалната цифрова комуникация, като пренасят над 99 % от международния трафик на данни, което прави тяхната сигурност и устойчивост основен приоритет за ЕС. През 2025 г. ЕС предприе няколко стъпки за смекчаване на потенциални уязвимости, които биха могли да бъдат използвани от геополитически противници (вж. по-долу раздела за киберсигурността) и вложи значителни инвестиции в проучвания и дейности в подкрепа на подводните кабели и опорната инфраструктура. Механизмът за свързване на Европа в цифровата област (МСЕ в цифровия сектор) вече подкрепя 51 проекта в рамките на „Global Gateways“ (предимно относно подводни кабели) за обща инвестиция в размер на 420 милиона евро. Търсенето на финансиране по линия на МСЕ непрекъснато се увеличава по отношение на подводните кабели: общият размер на поисканото финансиране е почти 6 пъти по-висок от наличния бюджет в четвъртата покана за представяне на предложения.

Инфраструктура за свързаност — препоръчителни политики, мерки и действия

Държавите членки следва:

- *да въведат целенасочени мерки за ускоряване на внедряването и използването на оптични линии от крайните потребители;*
- *да използват регулаторни и финансови мерки за стимулиране на уплътняването на 5G мрежите, също въз основа на хармонизирания в ЕС милиметров спектър, и да ускорят внедряването на сигурни самостоятелни 5G мрежи, включително чрез насърчаване на трансгранично сътрудничество и насърчаване на иновативни случаи на употреба;*
- *да подкрепят координирани действия за планиране и разработване на надеждна, суверенна и устойчива мрежа от цифрови инфраструктури и капацитети,*

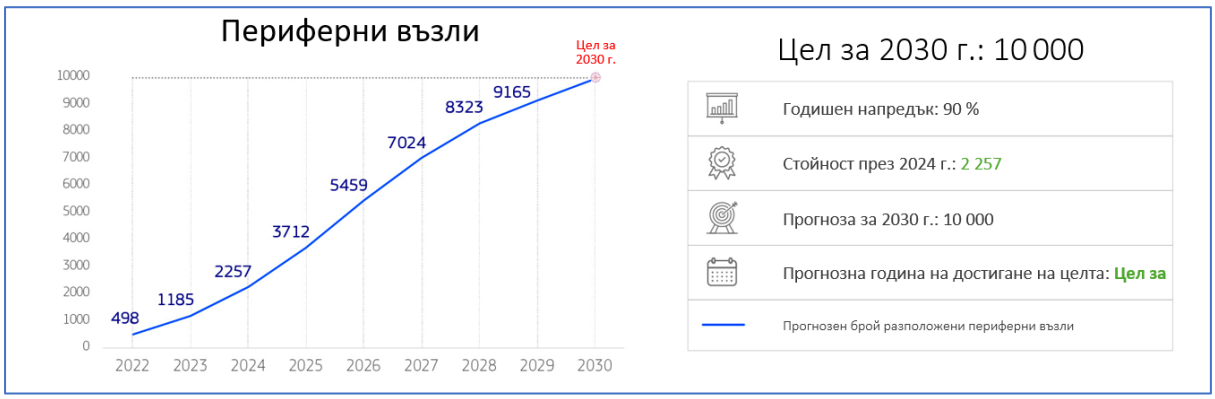
[13] Detecon International GmbH, Study on Mobile satellite services (MSS) in the 2 GHz band in the EU (Проучване на мобилните спътникови услуги (MSS) в честотната лента 2 GHz в ЕС), 2025 г.

[14] Значение, което обхваща ниска околоземна орбита (LEO), средна околоземна орбита (MEO) и геостационарна орбита (GEO).

обхващаща опорни наземни, подводни и сателитни мрежи, в целия ЕС и с международни държави партньори.

Инфраструктури за изчисления в облак и периферни изчисления

Ролята на **периферните възли е от съществено значение в бъдещата екосистема на ИИ**. Периферните изчисления предоставят възможност за по-непосредствена обработка с ИИ на огромни обеми от данни и интелигентно тълкува на данни при минимално време за обработване (милисекунди). Освен това те осигуряват по-сигурна среда за обработване и се намаляват разходите за предаване на данни и претоварването на мрежата. Приложенията са многобройни, включително видеонаблюдение, анализ и мониторинг на активи/оборудване, проследяване и оптимизиране на производителността[15].

През 2024 г. е изчислено, че в целия ЕС са разположени общо **2 257 периферни възли**, което е едногодишно увеличение с **1 072 нови възли** в сравнение с 2023 г. 2025 г. представлява ключов момент в траекторията на разполагане; очаква се разполагането на 1 455 нови възли, което представлява най-голямото увеличение за една година и което е в съответствие с прогнозната траектория за достигане на 10 000 до 2030 г. Гъстотата на периферните възли в ЕС разкрива различни равнища на разполагането им в държавите членки. Франция, Германия, Италия и Испания се намират в челните редици на разполагането на периферни възли. Понастоящем разполагането на периферни възли отговаря основно на критичната нужда от достъп до данни в реално време, като 20 % от организациите вече използват широко тези решения, а 42 % планират да ги внедрят. С развитието на приложенията с ИИ и за машинно самообучение е вероятно предприятията да разполагат все повече периферни възли, с обещаващ бъдещ процент на внедряване — 54 %[16]. Това подчертава потенциала за трансформация на ИИ и машинното самообучение за стимулиране на бизнес иновации, осигуряване на информация за процеса на вземане на решения и извличане на финансови ползи от решенията за периферни изчисления.

Нарастващият капацитет на центровете за данни в държавите членки също ще бъде от решаващо значение за подкрепата на развитието на изкуствения интелект. През последните 13 години количеството изчислителна мощност, използвана за обучение на водещи системи с

[15] Обсерватория за периферни изчисления за цифровото десетилетие, Първи доклад с данни за разполагането на периферни възли, 2023 г.
[16] Обсерватория за периферни изчисления за цифровото десетилетие, Трети доклад с данни за разполагането на периферни възли, 2024 г.

ИИ, се е увеличило 350 милиона пъти[17], а от 2010 г. насам изчислителната мощност за обучение, използвана за създаване на модели с ИИ, **нараства с темп от 4,6 пъти годишно**[18] , което е в основата на зависимостта на ИИ от инфраструктурата и софтуера за изчисления в облак за обучение и използване на модели на ИИ в голям мащаб[19]. **Нуждите от инвестиции за разработване на инфраструктури за изчисления в облак са огромни**. Понастоящем Европа има **около 8—10 GW инсталиран капацитет на центрове за данни, което се равнява на приблизително една трета от инсталирания капацитет в САЩ** и на половината от инсталирания капацитет в Китай[20]. Макар да се очаква капацитетът на Европа да се увеличи значително и потенциално да достигне 70 % растеж до 2030 г., предвижда се разликата със САЩ да се увеличи допълнително, тъй като през същия период се очаква капацитетът на центровете за данни в САЩ да се удвои[21]. Прогнозите за отрасъла сочат, че търсенето на услуги за центрове за данни ще надхвърли предлагането, което ще увеличи разликата в капацитета на Европа за изчисления в облак спрямо световните конкуренти[22].

В този контекст **Законодателният акт на ЕС за развитие на компютърните услуги в облак и ИИ** ще бъде от ключово значение за ускоряване на развитието на центрове за данни в Европа чрез **намаляване на бюрокрацията**, ускоряване на процедурата за получаване на разрешение, подобряване на достъпа до земя, финанси и енергия и създаването на правилните условия за стимулиране на големи инвестиции в енергийно ефективен капацитет за изчисления в облак и периферни изчисления. Със законодателния акт тези пречки ще се преодолеят, **като се цели най-малкото утрояване на капацитета на центровете за данни в ЕС през следващите пет до седем години и достигането му до 2035 г. до равнище, което отговаря на нуждите на предприятията и публичните администрации в ЕС**. Накрая, през ноември 2024 г. няколко държави членки от Съвместния европейски форум за ВПОИ (СЕФ-ВПОИ) решиха да навлязат в **етапа на проектиране на два нови потенциални важни проекта от общоевропейски интерес (ВПОИ)**. В тези нови инициативи се поставя акцент, наред с други неща, върху иновативни услуги с ИИ (ВПОИ-ИИ) и върху внедряването на компютърна инфраструктура (ВПОИ-ECI), в подкрепа на амбициите, залегнали в плана за действие „Континент на ИИ“[23].

В бъдеще за ЕС ще бъде от решаващо значение да следи отблизо **разполагането на капацитета на центровете за данни в държавите членки** в инфраструктури за изчисления в облак и периферни изчисления. Осигуряването на балансирано и стратегическо разширяване на центровете за данни е от съществено значение за подкрепата на все по-голямото търсене на капацитет за изчисления с ИИ. На практика включването на **систематично наблюдение на инвестициите в инфраструктурата и центровете за данни** ще бъде от основно значение. Това би помогнало да се гарантира, че на европейските предприятия и публичният сектор е осигурен подходящ достъп до необходимия изчислителен капацитет, за да се ползват от периферни технологии, услуги в облак и решения, основани на изкуствен интелект.

[17] Lennart Heim, Markus Anderljung, Emma Bluemke, Robert Trager, център за управление на ИИ, „Computing Power and the Governance of AI“ (Изчислителна мощност и управление на ИИ), 2024 г.
[18] EPOCH AI, Значими модели на ИИ, 2025 г.
[19] ОИСР (2023 г.) „A blueprint for building national compute capacity for AI“ (План за изграждане на национален изчислителен капацитет за изкуствен интелект), Публикации на ОИСР в областта на цифровата икономика, № 350, публикация на ОИСР, Париж.
[20] Hintemann, R.; Hinterholzer, S.; Progni, K. (2024a). Центрове за данни в Германия — Настоящо развитие на пазара за 2024 г. Берлин: Bitkom e.V. извлечено от уебсайта Bitkom e.V.: https://www.bitkom.org/Bitkom/Publikationen/Studie-Rechenzentren-in-Deutschland.
[21] Пак там.
[22] Тези данни ще бъдат консолидирани при предстоящо проучване и на ГД „Съобщителни мрежи, съдържание и технологии“ ще бъдат предоставени по-подробни данни за капацитета и нуждите към момента и през 2030 г.
[23] План за действие „Континент на ИИ“, COM(2025) 165 final.

Инфраструктура за изчисления в облак и периферни изчисления — препоръчителни политики, мерки и действия

Държавите членки следва:

- *да подкрепят внедряването на сигурни и устойчиви услуги в облак и периферни възли и да съсредоточат националните усилия върху инвестиции и стратегии, насочени към инфраструктура, за да гарантират, че предприятията разполагат с достъп до суверенната изчислителна инфраструктура, необходима за обслужване на техните нужди от услуги в облак и изкуствен интелект.*
- *да работят в тясно сътрудничество с Комисията по предстоящия Акт на ЕС за развитието на изчислителни облаци и ИИ с цел поне да се утрои капацитета на центровете за данни в ЕС през следващите пет до седем години и довеждането му до равнище, което отговаря на нуждите на предприятията и администрациите в ЕС до 2035 г. Това е цел, която може да стане нова цел на цифровото десетилетие.*
- *да се ангажират пълноценно заедно с Комисията в дискусията относно резултатите от проучването в подкрепа на Законодателния акт на ЕС за развитие на компютърните услуги в облак и ИИ , за да се установят методи за оценка и проследяване на капацитета на инфраструктурата на ЕС за изчисления в облак.*

Полупроводници

През 2024 г. **делът на ЕС в приходите от глобалната верига за създаване на стойност е бил 10,5 %, което все още е далеч от целта от 20 % за 2030 г.** През последните шест месеца от мандата на предишната администрация на САЩ бяха одобрени огромни инвестиции, а Китай ускорява инвестициите си в производството на съществуващи интегрални схеми. През следващите години се предвижда делът на ЕС да се увеличи отново умерено, което се обусловя от стабилния растеж на приходите от веригата за създаване на стойност на ЕС, в контекста на устойчиви масови инвестиции в други региони на света, в отговор на силния растеж на приходите от световния пазар, които се очаква да надхвърлят 1,4 трилиона евро през 2030 г. Това предполага, че приходите на ЕС от полупроводници трябва да нараснат повече от четири пъти спрямо сегашната си стойност, за да се постигне целта на цифровото десетилетие до 2030 г.

В своите национални пътни карти **държавите членки са поели ангажимент да инвестират значителните 49,2 милиарда евро** в полупроводници, което представлява 17 % от общия бюджет на пътните карти за всички цели. Очаква се приносът на частните източници за тази

инвестиция да бъде в размер на 8,6 милиарда евро[24]. Докладваните в пътните карти 52 мерки са насочени главно към подкрепа на НИРД и увеличаване на производствения капацитет и промишленото внедряване на полупроводници. Приблизително една трета от мерките са предназначени за всяка от тези области, което показва балансиран подход за стимулиране на растежа и иновациите. Тези области също продължават да бъдат приоритет при корекциите на пътната карта на държавите членки.

С **Европейския акт за интегралните схеми** е създадена рамка за привличане на инвестиции от големи производители на полупроводници в първи по рода си за ЕС съоръжения. Инвестициите за първите обявени седем проекта вече надхвърлят 30 милиарда евро, като в процес на разработка са и други обещаващи проекти на стойност почти 30 милиарда евро. Одобреният ВПОИ в областта на микроелектрониката и комуникационните технологии (ВПОИ— МЕ/КТ) обединява 14 държави членки и 56 дружества, като насочва 20 милиарда евро от частни и публични източници към 68 съвместни проекта в множество държави. Освен това понастоящем в процес на изготвяне е и предложение за нови ВПОИ относно авангардните полупроводникови технологии. Освен това Актът за интегралните схеми е в основата и на подкрепата за петте пилотни линии с общ размер на финансирането от 3,7 милиарда евро. С тези проекти ще се преодолее разликата между лабораторните иновации и производството в индустриален мащаб в ключови области, като например авангардни интегрални схеми над 2 nm, приложения на напълно обеднен силиций върху изолатор, усъвършенствано корпусиране, материали с широка забранена зона и фотонни интегрални схеми.

За да може Европа да се конкурира в световен мащаб в сектора на полупроводниците **е от съществено значение значително да увеличи инвестициите и да продължи ангажимента си към водещите области на веригата за създаване на стойност,** включително полупроводниково оборудване, проектиране на интегрални схеми, аналогови компоненти, датчици, фотоника, като същевременно осигури стабилно навлизане на развиващите се пазари като компютърните технологии и ориентиран към изкуствения интелект силиций.

С оглед на тази цел Комисията започва официалния преглед на Акта за интегралните схеми, който е планиран до третото тримесечие на 2026 г., с ясната подкрепа за Акт за интегралните схеми 2.0 от страна на промишлеността, някои държави членки и други заинтересовани страни.

[24] Моля, обърнете внимание, че включените в националните пътни карти мерки могат да се основават на съществуващи програми за финансиране и да включват посочените в настоящия параграф инвестиции по линия на ВПОИ.

Полупроводници — препоръчителни политики, мерки и действия

Държавите членки следва:

- *да увеличат инвестициите, да стимулират сигурен и устойчив вътрешен капацитет за проектиране и производство на интегрални схеми и да продължат ангажимента си в подкрепа както на основните полупроводници, така и на авангардните интегрални схеми във водещи области на веригата за създаване на стойност;*
- *да предоставят възможност за благоприятна инвестиционна рамка, включително чрез развитие на работната сила с необходимите умения в областта на полупроводниците.*

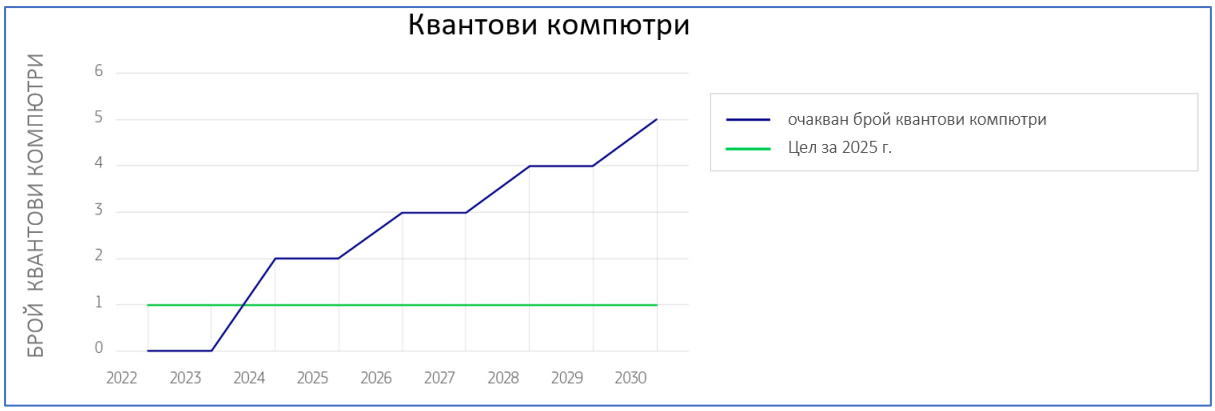
Квантови и високопроизводителни изчислителни технологии (HPC)

През 2024 г. ЕС достигна и надмина целта, когато **първите два квантови симулатора бяха разположени във Франция и Германия**[25]. Освен това до края на 2025 г. се очаква да бъдат разположени шест допълнителни квантови компютъра, тъй като в момента текат няколко процедури за възлагане на обществени поръчки.

В своите национални пътни карти **държавите членки докладваха, че са инвестирали 4,1 милиарда евро в квантови изчислителни технологии** (1 % от общия бюджет на националните пътни карти), от които 3,8 милиарда евро са от частни източници. Докладваните 63 мерки са насочени предимно към подкрепа на НИРД и внедряването на квантови технологии, като към всяка област се отнасят приблизително една трета от мерките. В своите корекции държавите членки се съсредоточиха предимно върху НИРД в областта на квантовите технологии.

Квантовите изчислителни технологии са приоритет за водещата позиция на ЕС, като представляват фундаментална технология, с чести технологични открития, нарастваща геополитическа насочено и региони, предприемащи мерки за защита на своите интереси в тази стратегическа област. Квантовите изчислителни технологии се стремят да променят из основи множество отрасли, като стимулират иновациите в областта на здравеопазването, транспорта, енергетиката, отбраната, химикалите и фармацевтиката. След приемането през 2018 г. на **водещата инициатива в областта на квантовите изчислителни технологии** , в рамките на която беше поет ангажимент в размер на 1 милиард евро за десетилетие за укрепване на водещата позиция на Европа, общото финансиране нарасна до 7 милиарда евро.

[25] Key Performance Indicators for Quantum Technologies in Europe, Strategic Advisory Board of the European Quantum Flagship (Ключови показатели за ефективност за квантовите технологии в Европа, стратегически консултативен съвет за европейската водеща инициатива в областта на квантовите технологии), март 2025 г.

Макар че е **водещ източник на публично финансиране за научни изследвания и иновации в областта на квантовите технологии,**[26] **ЕС все още се затруднява да мобилизира частно финансиране за разрастване,**като привлича само 5 % от световното частно финансиране (50 % отиват за американски дружества)[27]. Това ограничено частно финансиране възпрепятства капацитета за разрастване и допринася за изтичането на мозъци и миграцията на интелектуална собственост. Освен това то създава зависимост от неевропейски капитал и платформи, като излага на риск суверенитета на ЕС в областта на квантовите технологии, особено във връзка с хардуера и многокомпонентните квантови решения.

Европейският съвет по иновациите вече е инвестирал над 200 милиона евро във всички области на квантовите технологии (датчици, комуникации и изчисления) и обяви **нова схема за разрастване STEP**[28]**, с която се осигуряват до 900 милиона евро финансиране за разрастване на дълбокотехнологични проекти**.

Комисията насърчава развитието на **квантови пилотни линии** за укрепване на стратегическа автономност на Европа в областта на квантовите технологии. През 2025 г. в рамките на Съвместното предприятие (СП) „Интегрални схеми“**бяха избрани шест пилотни линии за квантови интегрални схеми**, като бяха свързани лабораторни прототипи и промишлено производство. QU-PILOT осигурява технологична зрялост (TRL 4—7), контрол на качеството и процеси на сертифициране, като определя посоката за бъдещите пилотни линии за стабилност в рамките на съвместното предприятие „Интегрални схеми“ (TRL 8—9). Той предлага отворен достъп за подкрепа на стартиращи предприятия, МСП и академични среди, като предотвратява образуването на критична разлика между НИРД и промишленото производство. **В стратегия в областта на квантовите технологии и акт за квантовите технологии** ще бъдат изложени плановете на ЕС да се утвърди като световен лидер в сферата на квантовите технологии до 2030 г. и след това.

Съвместното предприятие (СП) за европейски високопроизводителни изчислителни технологии (EuroHPC) допринася изцяло за постигане на целта за квантово ускоряване на цифровото десетилетие до 2025 г. и вече е избрало **осем обекта в целия Съюз, където да се**

[26] Подписването на декларацията за квантовите технологии от 26 държави членки потвърждава стратегическото значение на квантовите технологии и поетия ангажимент за сътрудничество за разработването на екосистема от квантови технологии от световна класа в цяла Европа.
[27] Draghi, M., Бъдещето на европейската конкурентоспособност, 2024 г. Според друг независим доклад на Olivier Ezratty няколко американски квантови дружества са привлекли частно рисково финансиране в размер на стотици милиони долари, докато повечето стартиращи дружества от ЕС работят с капитал от под 20 милиона евро (Opinions Libres, Understanding quantum technologies (Разбиране на квантовите технологии), 2024 г.).
[28] Европейски съвет по иновациите, STEP scale up (Разрастване на STEP).

разположат първите квантови компютри на ЕС — в Чехия, Германия, Испания, Франция, Италия, Полша, Люксембург и Нидерландия.

След създаването си през 2018 г. EuroHPC заема водеща роля в разработването на инфраструктури за изчисления със суперкомпютри от световна класа. През последните пет години EuroHPC е допринесло за придобиването на осем суперкомпютъра, включително компютри, които са сред най-мощните в света. Тези компютри включват LUMI (класиран на 8-о място в световен мащаб), Leonardo (9-о място) и MareNostrum 5 (11-о място), които заедно увеличават изчислителните възможности на Европа. EuroHPC помогна и за разработването на първата европейска система, достигнала границата от порядъка на екзафлопс (JUPITER), която ще стане напълно действаща през второто тримесечие на 2025 г. В рамките на следващата година ще бъде инсталиран втори суперкомпютър с производителност от порядъка на екзафлопс (Alice Recoque) Понастоящем в Гърция и Швеция се доставят още две системи на EuroHPC със среден обхват. Тези усилия допринесоха за разработването на водеща в света, сигурна и взаимосвързана екосистема от суперкомпютри, разширяване на използването на високопроизводителни изчислителни технологии (ВИТ) и развиване на ключови умения за европейската наука и промишленост.

Със стартирането на инициативата за инфраструктурни комплекси за ИИ през 2025 г. и 2026 г. в целия ЕС ще бъдат закупени и разположени девет нови оптимизирани за ИИ суперкомпютъра, с цел да се постигне амбицията на ЕС да се превърне във водещ континент в областта на ИИ. Суперкомпютрите на EuroHPC вече са създали възможност за много научни открития. Например, през 2024 г. безпрецедентните и единствени по рода си модели на земните системи в километричен мащаб и обхващащите няколко десетилетия глобални климатични прогнози до 2050 г. станаха възможни благодарение на сътрудничеството между EuroHPC и инициативата на ЕС „Дестинация Земя“[29]. Тази инициатива допринесе за по-добро прогнозиране и смекчаване на последиците от изменението на климата и екстремните метеорологични явления в ЕС.

Както ВИТ, така и квантовите изчислителни технологии ще играят ключова роля в разработването на инфраструктурни комплекси за ИИ и гигакомплекси, представени в плана за действие „Континент на ИИ“. В инфраструктурните комплекси за ИИ ще се внедрят и ще се управляват специализирани суперкомпютри, свързани с големи центрове за данни. Тези инфраструктурни комплекси ще подкрепят стартиращите предприятия в областта на ИИ и изследователски екосистеми, като предоставят услуги за суперкомпютри за мащабно обучение и разработване на надеждни и етични модели на ИИ, особено в областта на здравеопазването, изменението на климата, роботиката и автоматизираното управление на превозни средства. Освен това инфраструктурните комплекси за ИИ ще насърчават развитието на таланти чрез авангардни програми за образование, обучение и преквалификация за заинтересованите страни в областта на ИИ.

Квантови технологии — препоръчителни политики, мерки и действия

Държавите членки следва:

— да ускорят и координират инвестициите в областта на квантовите технологии в държавите членки и да се стремят да увеличат частните инвестиции;

— да увеличат усилията в областта на инфраструктурата за ИИ, заедно със силна подкрепа за инфраструктурните комплекси за ИИ и други инициативи на ЕС в областта

[29] На разположение на адрес: https://destination-earth.eu/.

на изкуствения интелект, като насърчат среда за сътрудничество и увеличат в максимална степен въздействието на тези усилия.

б. Насърчаване на разпространението на цифрови технологии в областта на икономиката

Ключов фактор, който нарушава конкурентоспособността на Европа, е **недостатъчното разпространение на цифровите технологии в цялата ѝ икономика**. Това ограничено внедряване възпрепятства растежа на производителността и ограничава способността на предприятията да използват технологията за създаването на иновативни услуги и модели на стопанска дейност[30].

Постигането на **основно равнище на цифров интензитет** сред повече от 90 % от МСП в ЕС е ключова цел на **стратегията за цифровото десетилетие на ЕС**. Към 2024 г. 72,9 % от МСП са достигнали поне основно равнище на цифров интензитет, в сравнение с 69,0 % през 2022 г. — умерен годишен ръст от 2,8 %. Това е недостатъчно за постигане на целта за 2030 г. преди **2045 г.**, като се очаква само 67,9 % от МСП да изпълнят целта до **2030 г.**.

Напредъкът е неравномерен в различните **държави членки** и **сектори**. Макар че държавите като **Финландия** и **Дания** вече са постигнали целта, други остават доста под средното равнище за ЕС. Цифровият интензитет се различава значително и между отраслите, като високотехнологичните сектори като **ИКТ** превъзхождат традиционните сектори като **строителство**, **настаняване** и **хранително-вкусовия сектор**. МСП са изправени пред няколко пречки по отношение на цифровизацията, включително ограничена осведоменост за цифровите технологии и киберсигурността, липсата на финансиране за цифровизацията и недостига на цифрови умения. С цел да се справят с тези проблеми ЕС и държавите членки въведоха мерки за подкрепа, като например **инициативи за изграждане на знания**, **финансови стимули** и **екосистемни партньорства**. В техните **национални пътни карти** са посочени 166 мерки, съответстващи на общо 48,2 милиарда евро под формата на мерки в подкрепа на цифровизацията на МСП. Мерките са насочени предимно към улесняване на навлизането и внедряването на цифрови технологии, както и към укрепване на по-широката екосистема чрез дейности като споделяне на информация, обмен на знания и сътрудничество в областта на цифровите технологии.

Крайъгълен камък на тази подкрепа е стартиралата през 2023 г. мрежа на **европейските цифрови иновационни центрове (ЕЦИЦ)**, която вече обхваща близо 90 % от регионите на ЕС. ЕЦИЦ предоставят обучение, работа в мрежа, консултации за финансиране и възможности за МСП да изпитват цифрови решения, преди да инвестират[31]. Хиляди **оценки на цифровата зрялост** са помогнали на МСП да установят области, които изискват подобрение, като 90 % от участниците показват повишена цифрова зрялост след взаимодействие с ЕЦИЦ. **Инструментът за оценка и сертифициране на цифровата зрялост (DMAT)** показва, че МСП получават среден резултат 40 от 100, което сочи умерено равнище на цифровизация с относително силни области като **управление на данни и киберсигурност**, докато областите на **ИИ и автоматизацията** остават слаби. Напредъкът в авангардните цифрови области често зависи от солидни основи в стратегията, ангажираността на служителите и обработката на данни. Сектори като **финанси** и

[30] Изборът на Европа — Политически насоки за следващата Европейска комисия 2024—2029 г., 2024 г. (стр. 9).

[31] De Nigris, S., Kalpaka, A. и Nepelski, D., *Характеристики и регионално покритие на европейските цифрови иновации Мрежа от центрове, Служба за публикации на Европейския съюз*, Люксембург, 2023 г., doi:10.2760/590526, JRC134620.

ИКТ са водещи по отношение на цифровата зрялост, докато **селското стопанство и горското стопанство** изостават. Средно дружествата, работещи с ЕЦИЦ, подобряват при втората оценка своите резултати по DMAT със **седем точки**, което отразява ефективността на целенасочената подкрепа за напредък в цифровата трансформация на МСП в целия ЕС[32].

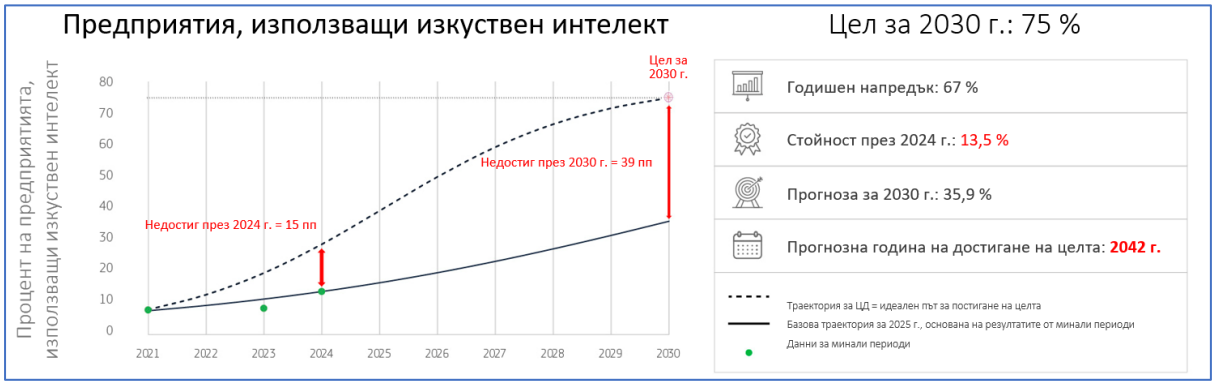
Цифровизация на МСП — препоръчителни политики, мерки и действия

Държавите членки следва да укрепят своите политики, за да ускорят цифровизацията на МСП, като поставят особен акцент върху интегрирането и внедряването на ИИ и персонализираната подкрепа в рамките на ЕЦИЦ и съоръженията за изпитване и експериментиране (СИЕ).

i. Внедряване на изкуствен интелект

Изкуственият интелект се превърна във фактор от критично значение за конкурентоспособността във всички сектори на икономиката. През 2024 г. делът на предприятията от ЕС, използващи **ИИ, се е увеличил значително — от 8,1 % до 13,5 % — годишно увеличение с 67 %**. Той продължава да бъде обаче доста под целта на цифровото десетилетие от 75 % до 2030 г., която **не се очаква да бъде постигната до 2042 г.**, като до 2030 г. се прогнозира внедряване на само 35,9 %.

Големите предприятия продължават да са водещи във внедряването на ИИ с коефициент на използване 41,2 %, в сравнение с 12,6 % сред МСП — разлика от близо 29 процентни пункта. Окуражаваща тенденция е обаче, че при малките дружества се наблюдава ускоряване, което показва темп на растеж от 71 % — повече от два пъти над този на по-големите дружества.

Внедряването на ИИ отбелязва напредък в няколко сектора — информация и комуникации, както и професионално, научно и техническо обслужване, докато строителството и настаняването в жилищни сгради са доста под средното равнище. Темповете на внедряване се различават в ЕС, като варират от 27,6 % в Дания, до 3,1 % в Румъния. Независимо от това растежът е повсеместен, като най-бързите увеличения често се наблюдават в държави, в които преди това внедряването е било слабо.

[32] Европейска комисия: Съвместен изследователски център, Carpentier, E., D'Adda, D., Nepelski, D. и Stake, J., *Дейности и клиенти на Мрежата на европейските центрове за цифрови иновации*, Служба за публикации на Европейския съюз, Люксембург, 2025 г., https://data.europa.eu/doi/10.2760/7784020, JRC140547; и Съвместен изследователски център, Nepelski, D. и Stake, J., *The EDIH SME DMAT 2.0: Revision of the EDIH Digital Maturity Assessment Framework for SMEs (Преразглеждане на рамката за оценка на цифровата зрялост на ЕЦИЦза МСП)*, Служба за публикации на Европейския съюз, Люксембург, 2024 г., JRC141446.

В своите **национални пътни карти** държавите членки докладваха, че са инвестирали 10,9 милиарда евро в подкрепа на внедряването на ИИ, услуги в облак или анализ на данни, като това представлява приблизително 4 % от общия бюджет за всички пътни карти и обхваща общо 196 мерки. Сред тях приблизително 34 мерки са насочени конкретно към ИИ, възлизащи на 1,3 милиарда евро. Мерките в подкрепа на внедряването на ИИ, услугите в облак и анализа на данни са равномерно разпределени в мерки за подобряване на екосистемите и обмена на знания, осигуряване на благоприятна рамка за внедряването и развитие на капацитет в рамките на тези технологии. Със специфичните за ИИ мерки обаче се поставя по-силен акцент върху изграждането на възможности за ИИ. Този акцент е отразен и в корекциите на пътните карти на държавите членки.

Като цяло, макар че процесът е набрал подходяща скорост, постигането на целите на ЕС в областта на ИИ ще изисква по-целенасочени действия и подкрепа, особено за МСП и изоставащите сектори и региони.

След забавянето през 2022 г. и 2023 г. инвестициите в ИИ започнаха бързо да се възстановяват. Според Dealroom глобалните инвестиции в рисков капитал в областта на ИИ са достигнали 124,9 милиарда щатски долара през 2024 г., което е с 58 % повече спрямо 2023 г.[33], докато частните инвестиции в ИИ в ЕС са нараснали с 22 % през 2024 г. до 10,8 милиарда щатски долара[34].

Ключова мярка е инициативата GenAI4EU, в която се възприема секторен подход и досега по линия на мярката са **отпуснати близо 700 милиона евро по планираните покани за представяне на предложения по програмите „Хоризонт Европа“ и „Цифрова Европа“** през 2025 г. Целта на GenAI4EU е да се стимулира внедряването на генеративен ИИ в широк спектър от сектори, като се насърчава сътрудничеството между стартиращи предприятия в областта на изкуствения интелект и внедрители на ИИ в промишлеността и публичния сектор. GenAI4EU е създаден с цел да се отключи революционния потенциал на генеративния ИИ чрез амбициозни проекти. По-специално инициативата цели да се оптимизират производствените линии в производството с оглед на подобряването на автономността на роботите и сътрудничеството между човек и робот при изпълнението на сложни задачи, както и на увеличаването на възможностите на за киберзащита и медицинска образна диагностика.

По време на Срещата на високо равнище за действие в областта на ИИ в Париж Комисията обяви **InvestAI** — инициатива за мобилизиране на 200 милиарда евро за инвестиции в областта на ИИ. Това включва стартирането на механизма InvestAI с оглед на мобилизирането на инвестиция в размер на 20 милиарда евро в областта на инфраструктурата за ИИ. С инвестицията ще се оказва по-специално подкрепа на до **пет инфраструктурни гигакомплекси за ИИ** в целия ЕС и тя ще се основава на 10-те милиона евро, инвестирани в инфраструктури за изчисления със суперкомпютри и инфраструктурни комплекси за ИИ през периода 2021—2027 г.

Службата по ИИ работи активно за насърчаване на внедряването на ИИ чрез различни инструменти за подкрепа, за да се стимулира технологичната интеграция в държавите членки. Наскоро ЕС засили вниманието си върху внедряването на ИИ, като го определи като основен приоритет за осигуряване на конкурентен и иновативен растеж. Различните инициативи, посочени в настоящата глава, са част от **плана за действие „Континент на ИИ“**, публикуван на

[33] Dealroom, Изкуствен интелект, 2024 г. На разположение на адрес: https://app.dealroom.co/sector/technology/artificial%20intelligence/overview.
[34] Dealroom, Изкуствен интелект, 2024 г. На разположение на адрес: https://app.dealroom.co/sector/technology/artificial%20intelligence/overview?hqType=regions&hqValue=EU27.

9 април 2025 г. В плана се очертава набор от действия по отношение на изчислителната инфраструктура, данните, разработването на алгоритми за ИИ и тяхното внедряване, уменията и опростяването на нормативната уредба, с цел ЕС да се превърне в световен лидер в областта на ИИ.

Освен това Комисията приема стратегията **за използването на ИИ** с оглед на насърчаването на новите промишлени приложения на ИИ и подобряването на предоставянето на разнообразни услуги. Със стратегията ще се оцени потенциалът на технологиите с ИИ в стратегически сектори, включително авангардно производство; авиокосмическа промишленост; сигурност и отбрана; хранително-вкусова промишленост; енергетика и научни изследвания в областта на синтеза; околна среда и климат; мобилност и автомобилостроене; фармацевтика; биотехнологии; проектиране на авангардни материали; роботика; електронни съобщения; сектори в областта на културата и творчеството; и наука. Освен това публичният сектор ще бъде движеща сила на стратегията. За да се осигури съгласуваност между различните мерки за подкрепа за ИИ, със стратегията за използването на ИИ, въз основа на която се провеждат консултации с широк кръг заинтересовани страни и обществеността, ще се засили взаимодействието и ефективността на инструментите за подкрепа и ще бъдат насочени към нуждите на ползвателите на ИИ.

Със стратегия за използването на ИИ ще се установят действията на политиката и конкретни резултати по сектори, с ключови показатели за ефективност, които трябва да бъдат постигнати. Комисията ще допринесе за подкрепата на развитията чрез програмите си за финансиране, както чрез стратегически инструменти. Тези стратегически инструменти включват инфраструктурни комплекси за ИИ и инфраструктурни гигакомплекси, пространства на данни, съоръжения за изпитване и експериментиране, европейски цифрови иновационни центрове и академии за умения в областта на ИИ. Това от своя страна ще подкрепи внедряването на ИИ от европейските предприятия и публичния сектор.

Инфраструктурните комплекси за ИИ са открити и динамични екосистеми на ИИ, създадени във връзка с обществената мрежа за водещите световни суперкомпютри EuroHPC в Европа. Чрез тях се осигурява подкрепа за промишлените и изследователските екосистеми на ЕС в областта на ИИ, като се обединяват компютърната мощност, данните и талантите, за да се създадат авангардни и надеждни модели и приложения с ИИ. Те насърчават сътрудничеството в Европа, отключват потенциала на дружествата в областта на ИИ, по-специално МСП и стартиращите предприятия, и промишлеността. Инфраструктурните комплекси за ИИ служат като единни звена за контакт, които стимулират постигането на напредък в приложенията с ИИ в различни сектори като здравеопазване, производство, климат и финанси. През декември 2024 г. бяха избрани седем консорциума, които да бъдат домакини на първите инфраструктурни комплекси за ИИ[35], а през март 2025 г. EuroHPC обяви избора на още шест нови инфраструктурни комплекса за ИИ[36]. Очаква се с тези инфраструктурни комплекси за ИИ изчислителният капацитет с ИИ на EuroHPC да се увеличи повече от три пъти. Общият размер на инвестицията в суперкомпютри и инфраструктурни комплекси за ИИ ще достигне 10 милиарда евро в периода 2021—2027 г.

Успоредно с това **Европейските цифрови иновационни центрове (ЕЦИЦ)** ще функционират като центрове за опит в областта на ИИ, като предоставят на заинтересованите страни възможност да изпитват решения с ИИ, преди да инвестират в тях, но също така ще предлагат съвети за финансиране, възможности за работа в мрежа и обучения. От декември 2025 г. ЕЦИЦ ще се

[35] Те бяха представени от Финландия (заедно с Чехия, Дания, Естония, Норвегия и Полша), Италия (с Австрия и Словения), Испания (с участието на Португалия, Румъния и Турция), както и Люксембург, Швеция, Германия и Гърция.
[36] Разположени са в Австрия, България, Франция, Германия, Полша и Словения. Обединяват 17 държави членки и две държави, участващи в EuroHPC.

съсредоточат все повече върху внедряването на ИИ и ще гарантират приемането на решения с ИИ във всички сектори.

Мрежата от европейски цифрови иновационни центрове ще работи в тясно **единодействие с екосистемата на инфраструктурните комплекси за ИИ**. Наред с други неща, с това ще се улесни достъпът на дружествата до ресурсите в областта на изчислителните технологии и ресурсите от данни на инфраструктурните комплекси за ИИ, както и до други инициативи в областта на ИИ, включително регулаторни лаборатории и съоръжения за изпитване и експериментиране. Повишаването на равнището на уменията в областта на ИИ в Съюза е един от приоритетите, които ще се преследват със стратегията за използването на ИИ, тъй като, за да се стимулира внедряването на ИИ е необходима работна сила, която е грамотна в областта на ИИ. По-специално **Академията за умения в областта на ИИ** ще функционира като единно звено за контакт, като ще предоставя образование и обучение относно умения за разработване и внедряване на ИИ, и по-специално генеративен ИИ. В перспектива заинтересованите държави членки с подкрепата на Комисията ще разработят евентуален нов **важен проект от общоевропейски интерес**, насочен към изкуствения интелект, известен като ВПОИ-ИИ. Целта е да се подкрепят научноизследователската, развойната и иновационната дейност и първите дейности по внедряване в промишлеността, насочени към разработване на иновативни технологии и услуги с изкуствен интелект, като например възможности за обучение и внедряване на базови модели, като например модели с ИИ, съобразени със специфични случаи на употреба.

Акценти от най-добрите практики

Клъстерът за технологично усвояване на Програмата за ускоряване на най-добрите практики (BPA)[37], който беше пуснат в действие през август 2024 г. по ръководството на Белгия, подкрепя държавите членки в разширяването на внедряването на авангардни цифрови технологии чрез насърчаване на възпроизводими национални инициативи на високо равнище. Като част от рамката за управление на цифровото десетилетие клъстерът досега е организирал две работни срещи — с акцент върху внедряването на ИИ и върху данните и оперативната съвместимост — на които участваха всички държави членки и бяха представени презентации от Белгия, Гърция и Финландия. Осем най-добри практики бяха представени от Белгия, Дания, Финландия, Германия, Унгария и Нидерландия, обхващащи теми като внедряване на изкуствен интелект, цифровизация на МСП, контрол на личните данни, оптимизация на веригата на доставки, внедряване на IPv6 и национални технологични стратегии. Работните срещи бяха белязани от висока ангажираност на държавите членки и интерес към възможността за възпроизвеждане на споделените практики. При предстоящите сесии ще продължат да се изследват рамки за оказване на подкрепа и схеми за ускоряване на широкото използване на гранични технологии.

Внедряване на услуги в облак/изкуствен интелект/големи информационни масиви — препоръчителни политики, мерки и действия

Държавите членки следва:

- *да предприемат целенасочени мерки в областта на политиката и да заделят ресурси, за да подкрепят приемането на авангардни, надеждни и суверенни*

[37] Програмата за ускоряване на най-добрите практики (BPA) е платформа, която позволява на държавите членки да споделят успешни мерки и предизвикателства, с които се сблъскват в усилията си да постигнат целите и задачите си в областта на цифровото десетилетие. Най-добрите практики са на разположение на всички държавите членки чрез хранилището на BPA и се представят на редовни семинари, които понастоящем са съсредоточени върху три тематични групи: „Цифрови умения“, „Екологични ИТ“ и „Внедряване на цифрови технологии“.

решения, основани на изкуствен интелект; да увеличат инвестициите, включително чрез мобилизиране на частния сектор, в областта на ИИ с общо предназначение/генеративния ИИ;

- *да съсредоточат националните мерки върху стимулиране на инвестициите в инфраструктура с цел да се гарантира, че предприятията и публичният сектор имат достъп до изчислителната инфраструктура, необходима за обслужване на техните нужди от услуги в облак и изкуствен интелект, особено за прецизни операции и операции за извеждане на заключения;*
- *да насърчават сигурното и надеждно споделяне на данни, като подкрепят разгръщането на европейските пространства на данни, включително чрез практически инструменти като примерни договорни клаузи, пълноценно използване на съответните съществуващи КЕЦИ и ускоряване на подготовката на тези, които са в процес на разработка.*

в. Сигурност и използване на цифровите технологии във връзка с устойчивостта на ЕС в контекста на хибридни заплахи

ii. Киберсигурност

Картината на киберсигурността

С нарастването на геополитическото и икономическо напрежение, киберзаплахите се изострят, като кибершпионажът, саботажът и кампаниите за дезинформация се превръщат в ключови инструменти, с които нациите манипулират събитията и си осигуряват стратегическо предимство. Кампаниите за кибершпионаж, насочени към държавите — членки на ЕС и институциите, органите и агенциите на ЕС, са непрекъснати и остават постоянна и сериозна заплаха. В контекста на екосистемата на киберпрестъпността, софтуерът за изнудване продължава да бъде една от заплахите с най-голямо въздействие върху държавите — членки на ЕС. Наблюдава се изместване от криптиране към извличане на данни, а МСП стават по-привлекателна цел за киберпрестъпниците, като тактиката на двойно изнудване се е превърнала в норма за добре установени групи, използващи софтуер за изнудване[38]. През 2024 г. секторът на здравеопазването беше особено засегнат, като 71 % от киберинцидентите, засягащи грижите за пациентите, се дължаха на софтуер за изнудване[39]. Междувременно атаките със софтуер за изнудване са се увеличили с 11 % в сравнение с 2023 г., но действията за принудително правоприлагане срещу големи групи като LockBit, са довели до по-фрагментирана среда от заплахи, като през 2024 г. са установени 46 нови групи, използващи софтуер за изнудване[40].

Атаките на веригите за доставки също са се увеличили. Киберпрестъпниците се възползват от слабостите на доставчици и доставчици на услуги от трети страни. Това е особено проблематично значение, когато се разчита на технологии от високорискови доставчици, попадащи в юрисдикцията на трета държава, която изисква от своите органи да докладват информация за уязвимости в софтуера или хардуера, преди да стане известно, че са използвани.

[38] ENISA, Доклад за състоянието на киберсигурността в Съюза за 2024 г., 2024 г.
[39] Съвместен изследователски център, Cyber security in the health and medicine sector (Киберсигурност в сектора на здравеопазването и медицината), 2024 г.
[40] Платформа Cyberint, Годишен доклад на Ransomware за 2024 г., 2025 г.

Спонсорираните от държави участници могат също така да се позиционират предварително в критична инфраструктура с намерението да причинят смущения в по-късен момент, например по време на конфликт. Атаките със зловреден софтуер, свързани с интернет на предметите, са се увеличили със 107 % през първата половина на 2024 г.[41] Наблюдават се обезпокоителни тенденции в осведомеността на обществото относно киберсигурността[42] ,като намалява доверието сред населението на ЕС в способността им да се защитят от киберпрестъпления и като цяло е налице ниска осведоменост относно механизмите за докладване. Прекомерното разчитане на само един доставчик за критични операции, особено на доставчици извън Европа, може да доведе до големи рискове за всички сектори на икономиката, както се вижда от скорошни големи инциденти като прекъсването на CrowdStrike през 2024 г.

С приблизително 299 000 липсващи специалисти в областта на киберсигурността в работната сила на ЕС, той е изправен пред критична липса[43]. Академията на ЕС за киберумения[44] допринася за справянето с това предизвикателство с конкретни действия, поверени на Агенцията на ЕС за киберсигурност (ENISA), като например разработването на Европейската рамка за умения в областта на киберсигурността (ECSF)[45] или пилотен проект на схема за атестиране на умения в областта на киберсигурността, подкрепяща признаването и преносимостта на уменията, придобити от специалисти по киберсигурност.

Киберсигурност в предприятията

Що се отнася до киберсигурността в предприятията, 92,8 % от проучените предприятия[46] с повече от 10 служители в ЕС са използвали поне една мярка за сигурност на ИКТ през 2024 г. Само 35,5 % от предприятията са водили документация за мерки, практики или процедури за сигурността на ИКТ, а само 34,1 % от тях са извършили оценка на риска в областта на ИКТ. Често използваните мерки включват сигурна парола за удостоверяване на самоличността (83,7 % от предприятията) и архивиране на данни на отделно място (79,2 % от предприятията). Според Евростат през 2024 г. 21,5 % от предприятията са претърпели инциденти със сигурността, свързани с ИКТ, довели до някои неблагоприятни последици.

Средните разходи за информационна сигурност са се увеличили до 9,0 % от ИТ бюджетите (с 1,9 процентни пункта повече)[47], като по-висока възприемана зрялост се наблюдава в организациите, които вече са обхванати от Директивата за мрежова и информационна сигурност (МИС)[48]. Телекомуникационният сектор е с най-висока степен на зрялост сред всички сектори[49].

Въпреки критичната им роля в областта на киберсигурността и цифровата устойчивост внедряването на ключови интернет стандарти в ЕС продължава да е бавно и фрагментирано. Внедряването на IPv6 в ЕС е **36,4 % (от страна на потребителите)** и **16,8 % (при сървърите)**, със значителни различия между държавите членки: внедряването в някои от тях надвишава 40 %

[41] SonicWal, Доклад за киберзаплахите на SonicWall за средата на 2024 г., 2024 г.
[42] ENISA, Доклад за състоянието на киберсигурността в Съюза за 2024 г., 2024 г.
[43] ISC2, Проучване от 2024 г. на работната сила в областта на киберсигурността с акцент върху ЕС, 2024 г.
[44] Моля, вж. уебсайтът: https://digital-skills-jobs.europa.eu/en/cybersecurity-skills-academy.
[45] Европейската рамка за умения в областта на киберсигурността (ECSF) | ENISA.
[46] Евростат (isoc_cisce_ra) и (isoc_cisce_ic); Евростат, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=ICT_security_in_enterprisesICT security in enterprises, 2024 г.
[47] В сравнение с 2022 г. ENISA, Инвестиции в областта на МИС за 2024 г., 2024 г.
[48] Директива (ЕС) 2016/1148, отменена с Директива (ЕС) 2022/2555 относно мерки за високо общо ниво на киберсигурност в Съюза (Директива МИС2).
[49] ENISA, Доклад за състоянието на киберсигурността за 2024 г., 2024 г.

(например Белгия, Франция, Германия), докато в други продължава да бъде под 10 % (например Хърватия, Кипър, Малта)[50].

В своите **национални пътни карти държавите членки докладваха 38 мерки, с които се допринася за повишаване на киберсигурността**. Почти половината от тези мерки са предназначени изключително за областта на киберсигурността, с общ бюджет от 0,8 милиарда евро. Другите мерки имат по-широк обхват, като са насочени към подпомагане на няколко цели във всички области, с общ бюджет от 6 милиарда евро. Тези инициативи често включват разработване на национални стратегии за киберсигурност, създаване на центрове за киберсигурност, повишаване на уменията в областта на киберсигурността и укрепване на капацитета за киберсигурност в предприятията, обществените услуги и цифровата инфраструктура. Този акцент е отразен и в корекциите на пътните карти на държавите членки.

През периода 2024—2025 г. ЕС отбеляза значителен напредък в своята програма за киберсигурност. **В Директивата МИС2,** която трябваше да бъде транспонирана в националните законодателства до октомври 2024 г., се определя високо равнище на киберсигурност за субекти, осъществяващи дейност в **18 сектора от критично значение**. Освен това през октомври 2024 г. Комисията прие първия акт за изпълнение съгласно Директивата МИС2, с който се уточняват мерките за управление на кибернетичните рискове и случаите, в които даден инцидент следва да се счита за значителен за дружествата, предоставящи цифрови инфраструктури и услуги. С **европейския законодателен акт за киберустойчивост**[51], който е в сила от декември 2024 г., се налага изисквания за киберсигурност за цифрови продукти, с цялостно прилагане в рамките на три години. Със **Законодателния акт за киберсолидарност**[52], в сила от февруари 2025 г., се създаде Европейска система за предупреждение в областта на киберсигурността, състояща се от киберхъбове, които ще използват авангардни технологии и откриване на заплахи, основано на изкуствен интелект. С този акт се полагат и основите за Механизма за действие при извънредни ситуации в областта на киберсигурността и Механизма за преглед на киберинциденти. **Актът за киберсигурността**[53]беше ефективно изменен през февруари 2025 г., за да се даде възможност за сертифициране на управлявани услуги за сигурност. През януари 2025 г. беше приет **Европейския план за действие относно киберсигурността на болниците и доставчиците на здравно обслужване**[54], с който се подобри секторната готовност. Накрая, през февруари 2025 г. Комисията предложи преразгледана **Концепция за киберсигурността**, интегрираща координацията между гражданското и военното население и механизми за реагиране при кризи[55].

Напредва работата и по европейската квантова комуникационна инфраструктура (EuroQCI), която е част от Програмата на Съюза за сигурна свързаност (IRIS²). EuroQCI ще предостави, на първо място, високо сигурна, квантово защитена услуга за обмен на криптографски ключове, за симетрично криптиране на комуникациите между правителствени субекти и за защита на

[50] Уебсайт за мониторинг на внедряването на интернет стандартите на ЕС, на разположение на адрес: https://ec.europa.eu/internet-standards/downloads.html.
[51] Регламент (ЕС) 2024/2847 относно хоризонтални изисквания за киберсигурност за продукти с цифрови елементи и за изменение на регламенти (ЕС) № 168/2013 и (ЕС) 2019/1020 и Директива (ЕС) 2020/1828 (Акт за киберустойчивост).
[52] Регламент (ЕС) 2025/38 за определяне на мерки за укрепване на солидарността и способностите на Съюза за откриване, подготовка и реагиране при киберзаплахи и инциденти, и за изменение на Регламент (ЕС) 2021/694 (Законодателен акт в областта на киберсолидарността)
[53] За повече информация, моля, вж. уебсайта: https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/proposed-regulation-managed-security-services-amendment.
[54] Европейски план за действие относно киберсигурността на болниците и доставчиците на здравно обслужване, COM (2025) 10 final.
[55] За повече информация, моля, вж. уебсайта: https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/commission-launches-new-cybersecurity-blueprint-enhance-eu-cyber-crisis-coordination.

критични инфраструктури. През цялата 2024 г. усилията бяха съсредоточени върху разполагането на национални мрежи за квантови комуникации, развитието на ключови европейски технологии и подготовката за внедряването на квантови комуникации в космическото пространство. Разгръщането на трансгранични връзки ще започне през 2026 г. Настоящите усилия на EuroQCI за връзки от точка до точка и по-сложни мрежи инициират дългосрочното начинание за преход към бъдещи мрежи, изцяло на основата на квантови технологии. Заплахата, която квантовите изчисления пораждат по отношение на криптографията, трябва обаче да бъде преодоляна сега, по начин, съвместим с начина, по който са проектирани и функционират съвременните цифрови мрежи. Преходът към **пост-квантова криптография (ПКК)** продължава да е от съществено значение и подобна технология вероятно ще играе изключително важна роля за подкрепата или хибридизирането с бъдещи квантови мрежи. С цел да ръководи този преход, през 2024 г. Комисията публикува препоръка, с която държавите членки се насърчават да разработват пътна карта, за да гарантират синхронизиран преход към ПКК за публичните администрации и критичните инфраструктури в ЕС. Работата по разработването на тази пътна карта е в ход в контекста на работното направление за ПКК в групата за сътрудничество за МИС и е съпътствана и подкрепена от секторните разработки, внедрявания и обозначаване на дейностите в няколко проекта на ЕС и инициативи на други държави членки.

Киберсигурност — препоръчителни политики, мерки и действия

Държавите членки, които все още не са транспонирали Директивата МИС 2, трябва да го направят и следва да предприемат действия, надхвърлящи необходимото, за да увеличат в максимална степен ефекта от цялостното прилагане на достиженията на правото на ЕС в областта на киберсигурността, включително Директива МИС2 и инструментариума за киберсигурност на 5G технологиите (включващ, където е уместно, налагането на ограничения или изключения по отношение на високорискови доставчици).

Освен това държавите членки следва:

- *да увеличат усилията за повишаване на способностите в областта на киберсигурността, включително тези, които са от значение за осигуряване на развитието на умения за работната сила в областта на киберсигурността, чрез използване на наличните ресурси на равнището на ЕС, като например Европейската рамка за умения в областта на киберсигурността;*
- *да разработят, заедно с групата за сътрудничество за МИС, пътна карта за осигуряване на синхронизиран преход към ПКК в целия ЕС за публичните администрации и критичната инфраструктура;*
- *да постигнат напредък в прехода на своите крипто системи към постквантова криптография до 2035 г., като се гарантира, че междинните етапи са изпълнени и за случаи на употреба с висок риск и/или много сложни системи, които ще бъдат премахнати до 2030 г.*

ii. Сигурност на подводни кабели

През февруари ЕС прие **План за действие относно сигурността на кабелите** за укрепване на устойчивостта на своята подводна кабелна инфраструктура, включително кабели за данни, след цялостен подход за цикъл на устойчивост — **предотвратяване, засичане, реагиране и ремонт и възпиране**. Комисията, заедно с върховния представител на Съюза по въпросите на външните

работи и политиката на сигурност ще си сътрудничат с държавите членки и партньорите, включително НАТО, за оперативното осъществяване на редица конкретни действия.

С цел да се предотвратят инциденти, които могат да компрометират сигурността и устойчивостта на ЕС, в плана за действие се определят целенасочени действия за подобряване на дублиранията и сигурността на телекомуникационните кабели. Ключов компонент на тези усилия е отпускането на близо 1 милиард евро от програмата МСЕ в цифровия сектор за укрепване на опорната свързаност, с акцент върху трансграничната цифрова инфраструктура и за свързване на териториите на ЕС с подобни трети държави. С плана за действие се насърчава и укрепването на изискванията за сигурност в съответствие с МИС2 и директивите за УКС. Както е посочено в раздела за предотвратяване от плана за действие, е създадена експертна група, състояща се от представители на държавите членки и ENISA, за изпълнение на Препоръка (ЕС) 2024/779 относно сигурни и устойчиви подводни кабелни инфраструктури[56]. В плана за действие се посочва, че до четвъртото тримесечие на 2025 г. се очаква експертната група да завърши ключови задачи, включително цялостно картографиране на съществуващите и планираните инфраструктури, координирана оценка на риска (включително разработване на методика за тестове за устойчивост), създаване на инструментариум за сигурност на кабелите с мерки за ограничаване на риска и приоритетен списък на проекти за кабели от европейски интерес (ПКЕИ), които ще бъдат съфинансирани от Механизма за свързване на Европа в цифровата област. За да се увеличи капацитетът за ранно откриване на потенциални заплахи и инциденти, **в плана за действие се предлага допълнително създаването на интегриран механизъм за наблюдение**. Този механизъм ще бъде улеснен чрез доброволното създаване на регионални кабелни центрове, разположени във всеки морски басейн, които ще служат като центрове за наблюдение и анализ на състоянието на подводните кабели, включително потенциална подозрителна активност, случваща се наблизо. Освен това в плана за действие се предвиждат инвестиции в нови технологии, като например интелигентни кабели, подводни апаратури за засичане и безпилотни летателни апарати за подобряване на капацитета за откриване.

В плана за действие се определя по-ефективен отговор на инциденти, като се изграждат полезни взаимодействия между съществуващите рамки на ЕС за управление на кризи, например подробния план на ЕС за киберсигурността и подробния план за координиран отговор на смущения в критичната инфраструктура. С цел да се намали времето за ремонт и да се смекчи въздействието на инцидентите, е необходимо да се **увеличи и капацитетът за ремонт**. За тази цел Комисията предложи да се подкрепи модулно оборудване, което може да се включва в граждански плавателни съдове, и постепенното да се създаде флотилия на ЕС за ремонт на кабели.

Централна роля за укрепване на сигурността и устойчивостта на подводните кабели ще играе програмата „Механизъм за свързване на Европа в цифровата област“, включително за: i) предоставяне на пряка подкрепа за финансирането на стратегически кабели (в първите три покани за представяне на предложения вече е поет ангажимент за над 420 милиона евро); ii) подобряване на способността за мониторинг и за задействане на действия за ранно реагиране в случай на подозрителни събития (системи за ранно предупреждение); iii) подпомагане на внедряването на функционални модели за ремонта и полагането на кабели.

[56] Препоръка (ЕС) 2024/779 на Комисията от 26 февруари 2024 г. относно сигурни и устойчиви подводни кабелни инфраструктури, *ОВ L, 2024/779, 8.3.2024 г.*

Накрая, за да се **предотврати извършването на увреждащи действия от страна на злонамерени лица,** в плана за действие се призовава за значително засилване на усилията за противодействие на сенчестия флот от плавателни съдове. В него се подчертава и значението на засилването на дипломацията по отношение на кабелите и насърчаването на общо тълкуване на международното морско право.

Сигурност на подводни кабели: препоръчителни политики, мерки и действия

Държавите членки, заедно с Комисията, следва:

— спешно да приведат в действие различните действия, очертани в плана за действие. Въз основа на транспонирането на МИС2 и УКС, приоритет следва да се даде на целта за осигуряване на цялостна сигурност на кабелите.

— да постигнат ускорено ключови резултати, включително задачите на експертната група (картографиране, оценки на риска, инструментариум за сигурност на кабелите, приоритетни проекти за кабели от европейски интерес), разработването на обща стратегия за укрепване на капацитета за ремонт на кабели и създаването на регионални кабелни центрове. Целта на тези центрове ще бъде да се създаде интегриран механизъм за наблюдение, чрез който ЕС да наблюдава и реагира на заплахи по отношение на сигурността на кабелите, в координация с капацитета за ремонт на кабели.

3. Защита и овластяване на хората, запазване на демокрациите и ценностите на ЕС

a. Овластяване на хората чрез цифрови умения

Овластяването на гражданите и придобиването от работниците на цифрови умения са в центъра на цифровата трансформация на Европа в съответствие с Декларацията относно цифровите права и принципите за цифровото десетилетие. Основните цифрови умения са от съществено значение за икономическото участие, социалното приобщаване и демократичната устойчивост, докато наличието на висококвалифицирани специалисти — особено специалисти в областта на ИКТ — е от решаващо значение за конкурентоспособността, технологичния суверенитет и стратегическата автономност на Европа.

Въпреки нарастващата осведоменост за необходимостта от повишаване на цифровите умения в обществото **темпът на постигане на напредък в тази област остава недостатъчен**. През 2023 г. само 55,6 % от възрастните са имали поне основни цифрови умения[57]. Въз основа на настоящите тенденции се очаква до 2030 г. ЕС да достигне равнище малко под 60 %, с което бележи значително изоставане от целта от 80 % определена в контекста на програмата на политиката за цифровото десетилетие[58]. Този недостиг е особено очевиден сред определени демографски групи. Например: възрастните хора, хората с ниско равнище на образование и хората, които не работят или не търсят работа, са изправени пред непропорционално висок риск от цифрово

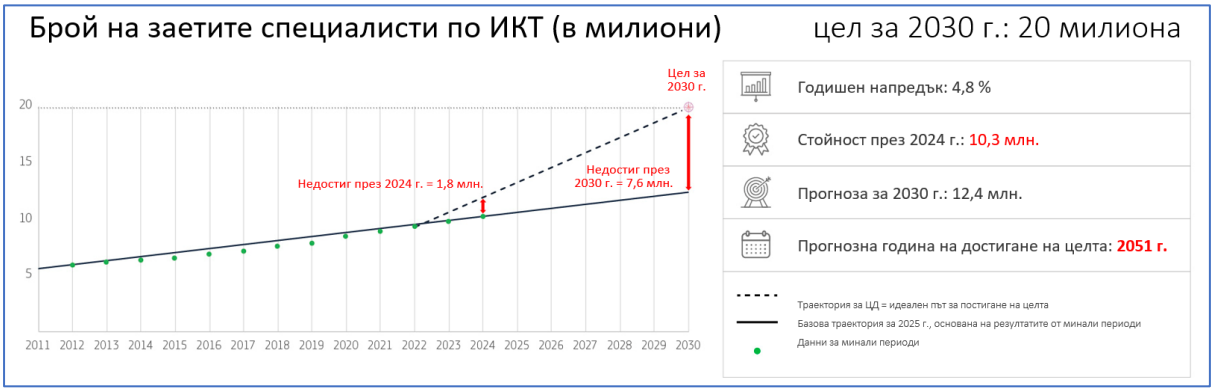
[57] Евростат, Изследване на Европейския съюз за използването на ИКТ в домакинствата от физически лица. На разположение на адрес: https://digital-decade-desi.digital-strategy.ec.europa.eu/datasets/desi/charts/desi-indicators

[58] Поне основни цифрови умения в ЕС. Данни за минали периоди, траектория за цифровото десетилетие и преразгледана базова траектория до 2030 г.

изключване[59]. Макар че младите хора често се възприемат като „цифрово поколение“, те не са универсално цифрово грамотни: на 43 % от учениците в осми клас (на възраст между 13 и 14 години) не достигат основни равнища на цифрови умения, като са налице постоянни неравенства, основани на социално-икономически произход и географско местоположение[60].

В същото време, **нуждата от специалисти в областта на ИКТ нараства рязко**. В качеството си на архитектите на цифровото бъдеще на Европа тези специалисти играят централна роля във внедряването на авангардни технологии, повишаването на продуктивността и осигуряването на сигурни и ефикасни цифрови услуги. Все още обаче ЕС е извървял само **половината от пътя към постигане на целта си за 2030 г. за 20 милиона заети специалисти в областта на ИКТ**. Продължават да се наблюдават структурни недостатъци, които възпрепятстват растежа в цифрови области със силно търсене като изкуствения интелект, киберсигурността и полупроводниците. През 2024 г. жените са представлявали 19,5 % от заетите специалисти в областта на ИКТ, като тази цифра е почти непроменена спрямо 19,4 % през 2023 г.

За да се справи с тези предизвикателства Комисията, в партньорство с държавите членки, е създала всеобхватна рамка за укрепване на цифровите умения в цялото общество. В приетият през март 2025 г. **пакет за умения**[61] се поставя силен акцент върху цифровите умения като ключов фактор за конкурентоспособността. Той включва **съюза на уменията**, **Плана за действие за основните умения**[62], **стратегическия план за образованието по НТИМ**[63] и предстоящата **пътна карта за 2030 г. относно бъдещето на цифровото образование и умения**. За да засили **водещата позиция в ключовите цифрови технологии**, Комисията дава приоритет на развитието на задълбочени цифрови умения, привличането на таланти в областта на ИКТ и устойчива, готова за бъдещето цифрова работна сила. Това включва и инициативи, като приетия наскоро **план за действие „Континент на ИИ“** предстоящата **стратегия за използването на ИИ**.

За да отговори на необходимостта от по-координиран подход към образованието и обучението в областта на цифровите умения в ЕС, насочен към нововъзникващите нужди от умения на европейските дружества, Европейската комисия финансира и насърчава три нови **Академии за цифрови умения в областта на квантовите технологии, ИИ и виртуалните светове**. Тези академии ще се възползват от стратегически партньорства и ще действат като мощни

[59] Европейска комисия, Съвместен изследователски център, Bertoni, E., Cosgrove, J., & Cachia, R. (2025 г.). Digital Skills Gaps — A Closer Look at the Digital Skills Index (Пропуски в цифровите умения —по-подробен поглед върху индекса на цифровите умения) (DSI 2.0), 2025 г. JRC140617.
[60] Международен доклад на ICILS за 2023 г.: Международна перспектива по отношение на цифровата грамотност. На разположение на адрес: https://www.iea.nl/studies/iea/icils/2023
[61] Европейска комисия, A Union of Skills to Equip People for a Competitive Europe (Съюз на уменията, който да подготви хората за една конкурентоспособна Европа), съобщение за медиите, Брюксел, 5 март 2025 г.
[62] Европейска комисия, План за действие за основните умения, 2025 г.
[63] Европейска комисия, План за действие за образованието в областта на НТИМ, 2005 г.

катализатори за насърчаване на кариери в областта на цифровите технологии. **Академията на ЕС за киберумения** , която вече помага на държавите членки да увеличат предоставянето на обучение и да подобрят координацията между отрасъла и доставчиците на образование, се разширява допълнително. Освен това чрез **Акта за интегралните схеми** и създаването на **експертни центрове в областта на интегралните схеми**, Комисията и държавите членки инвестират в национални канали за таланти за сектора на полупроводниците, като подкрепят висшето техническо обучение и сътрудничеството с отрасъла.

В своите **национални пътни карти** държавите членки докладваха инвестиции в размер на 24,6 милиарда евро в областта на основните цифрови умения (9 % от общия бюджет). Посочените в пътните карти 339 мерки са насочени предимно към подобряване на цифровите умения във формалното образование и насърчаване на цифровото приобщаване, като към всяка област се отнасят приблизително една трета от мерките. Поставеният върху изграждането на цифрови умения акцент е очевиден и в корекциите на пътните карти на държавите членки. Държавите членки докладваха, че са инвестирали за обучението на специалисти в областта на ИКТ 11,8 милиарда евро (4 % от общия бюджет). 213-те мерки по отношение на специалистите в областта на ИКТ, са насочени главно към увеличаване на броя на хората със задълбочени и високоспециализирани цифрови умения, като около една трета от тези мерки са насочени към лица във формалното образование, а приблизително една четвърт от мерките са насочени към вече заетите лица. Този акцент е отразен и в корекциите на пътните карти на държавите членки. които включват рязко увеличаване на мерките, насочени към стимулиране на задълбочените цифрови умения сред жените.

Националните усилия бяха засилени чрез механизми за сътрудничество. В изданието за 2024 г. на **европейските награди за цифрови умения**[64] получиха признание изключителни проекти, насърчаващи приобщаването, цифровата грамотност и преодоляването на цифровите разделения. В същото време **платформата за цифрови умения и работни места**[65] продължава да се разраства като основен център за достъп до възможности за обучение, като свързва над 15 000 заинтересовани страни в цяла Европа.

Както обаче е посочено в доклада за бъдещето на европейската конкурентоспособност и е повторено в **Компаса за конкурентоспособността**, Европа е изправена пред огромни нужди от инвестиции **за образование и развитие на умения в сектори, които са от решаващо значение за европейската конкурентоспособност**. Мобилизирането на публични и частни инвестиции, провеждането на реформи, стимулиращи растежа, и използването на многонационални проекти ще бъдат от ключово значение за преодоляването на недостига на таланти в областта на цифровите умения.

Европейската комисия подкрепя разработването на общото европейско **пространство на данни за умения**, за да се подобрят познанията за това какви умения вероятно ще бъдат търсени скоро, като по този начин се помогне на политиците и преподавателите да предвиждат бъдещите нужди и да насочват инвестициите по-ефективно. Освен това предвид нарастващата **глобална конкуренция за таланти в областта на цифровите технологии** ЕС засилва подкрепата си за държавите членки и работодателите за привличане на висококвалифицирани изследователи и специалисти от най-високо равнище, като в избрани държави партньори се създават многофункционалните услуги за законно влизане. Където е уместно те биха могли да

[64] Европейска комисия, Европейски награди за цифрови умения. На разположение на адрес: https://digital-skills-jobs.europa.eu/en/european-digital-skills-awards-2025.
[65] Европейска комисия, Платформа за цифрови умения и работни места. На разположение на адрес: https://digital-skills-jobs.europa.eu/bg.

бъдат в основата на партньорствата в подкрепа на талантите, както и на бъдещия резерв на ЕС от таланти. Освен това ЕС ще предприеме действия в подкрепа на преносимостта на уменията, като премахне пречките пред мобилността на работниците.

Акценти от най-добрите практики

В ръководения от Словения **клъстер за цифрови умения на ВРА** са взели участие всички държави членки в рамките на структуриран партньорски обмен, като най-добри практики са представени от Австрия, Белгия, Хърватия, Чехия, Финландия, Франция, Германия, Гърция, Унгария, Ирландия, Италия, Люксембург, Румъния, Словения и Испания. Макар че само някои държави членки представиха практики, всички взеха участие в свързаните с практиките работни срещи, които бяха проведени, и изразиха интерес към адаптирането на успешни подходи. Повече от половината от споделените 34 практики са насочени към повишаване на основните цифрови умения за групи в неравностойно положение, докато 15 са насочени към обучението на специалисти в областта на ИКТ чрез мерки като реформа на учебните програми, обучение по ИИ, повишаване на квалификацията на МСП и равенство между половете. До момента са проведени пет работни срещи, които обхващат теми като приобщаване, образование, готовност за ИИ, както и участието на възрастните хора, населението в селските райони и жените в задълбочените умения. По време на бъдещите сесии ще се продължи с оказването на подкрепа за приобщаването, като същевременно в обхвата ще влязат области на специализация в областта на ИКТ, като киберсигурност, полупроводници и преквалификация в средата на кариерата.

Цифрови умения — препоръчителни политики, мерки и действия

Държавите членки следва:

- *да дават приоритет на инвестиции в цифровото образование и умения в съответствие с Препоръката на Съвета относно подобряване на предоставянето на цифрови умения в образованието и обучението, включително целеви политики за най-нуждаещите се групи;*
- *да насърчават грамотността в областта на изкуствения интелект и основните практики в областта на киберсигурността.*

Специалисти в областта на ИКТ — препоръчителни политики, мерки и действия

Държавите членки следва:

- *да насърчават професионалното развитие в областта на ИКТ сред младите хора, като се обръща специално внимание на момичетата;*
- *да увеличат предлагането на академични курсове в областта на задълбочените цифрови умения и да засилят професионалното образование и обучение и ученето през целия живот с цел да допринесат за стратегическите цифрови цели на ЕС в ключови области, като инфраструктурни комплекси за ИИ, киберсигурност, данни и полупроводници;*
- *да подкрепят създаването на академии за цифрови умения на ЕС;*
- *да се възползват от възможностите за финансиране от ЕС и от структурите му за управление, като например консорциума за европейска цифрова инфраструктура (КЕЦИ), Програмата за ускоряване на най-добрите практики на*

цифровото десетилетие и националните коалиции за умения и работни места в областта на цифровите технологии;

- *да увеличат усилията за разширяване на пътищата за трудова миграция, за да се привлекат висококвалифицирани специалисти в областта на ИКТ от трети държави и да се стимулира завръщането в ЕС на европейски таланти в областта на ИКТ, като се използват както националните, така и европейските рамки.*

б. Внедряване на цифрови решения за хората и обществата

Лесни за използване и достъпни цифрови обществени услуги за насърчаване на конкурентоспособността и приобщаването

През 2024 г. ЕС постигна стабилен напредък към целите си на цифровото десетилетие за изцяло цифровизирани обществени услуги. Оценката за гражданите се е повишила до 82,3 от 100 (+3,6 %), а оценката за предприятията до 86,2 от 100 (+0,9 %). В своите **национални пътни карти** държавите членки съобщиха, че са инвестирали 13,8 милиарда евро, което представлява приблизително 4,8 % от общия бюджет, за стимулиране на цифровизацията на ключови обществени услуги. Тази инвестиция включваше цялостен набор от 287 мерки, от които повече от половината целят увеличаване на използването, оперативната съвместимост и достъпността на цифровите обществени услуги, а около една четвърт са насочени към укрепване на сигурността и устойчивостта на тези услуги.

Тъй като държавите членки разширяват обхвата на предлаганите от тях цифрови обществени услуги, **осигуряването на технологичен суверенитет и намаляването на зависимостта от чуждестранни технологии** се превърнаха във важно средство за защита на неприкосновеността на личния живот, повишаване на устойчивостта и укрепване на доверието в управляваните от ЕС цифрови екосистеми. Въпреки нарастващата цифровизация на обществените услуги в целия ЕС много значителен дял от цифровата инфраструктура на правителствата разчита все още на **доставчици на услуги, намиращи се в трети държави**, особено в области като изчисления в облак, хостинг на данни, софтуерни платформи, видеоконферентна връзка и решения във връзка с киберсигурността. Тъй като 80 % от закупените от правителствата и частния сектор услуги произхождат предимно от САЩ[66], значителен дял от **двата трилиона евро, които публичните органи изразходват годишно за закупуване на услуги, строителни работи и доставки[67], не се изразходват за услуги с произход от ЕС**. Тази зависимост може да породи стратегически рискове, включително понижен контрол върху чувствителни данни, потенциално несъответствие с ценностите и регулаторните рамки на ЕС, както и уязвимост спрямо прилагането на законите на трети държави. Стратегическите обществени поръчки, главно в резултат на предстоящото преразглеждане на директивите за обществените поръчки, както и с подкрепата на GovTech, ще играят ключова роля за насърчаване на преференциите на ЕС чрез публични инвестиции и за възлагане на иновативни решения, с които се рационализират административните процеси, насърчава се прозрачността и се подобрява вземането на решения, основани на данни.

Освен това от първостепенно значение е да се осигури подходяща помощ, предоставяна от човек, за да се помогне на обществеността да се ориентира в цифровите услуги, като 9 от 10

[66] Draghi, M., Бъдещето на европейската конкурентоспособност, 2024 г., част А — стратегия за конкурентоспособност за Европа.
[67] Европейска комисия, Пространство на данни за обществените поръчки (PPDS). На разположение на адрес: https://single-market-economy.ec.europa.eu/single-market/public-procurement/digital-procurement/public-procurement-data-space-ppds_en

европейци подчертават значението на тази подкрепа в проучването на Евробарометър „Цифрово десетилетие“[68].

През 2024 г. използването на **ИИ в обществените услуги** в държавите — членки на ЕС се е увеличило допълнително — от подкрепа за вземане на решения и персонализирани услуги до инструменти за прогнозиране в областта на здравеопазването. Крайъгълен камък в усилията за намаляване на административната тежест и за оказване на подкрепа на взаимодействащите цифрово европейски предприятия ще бъде **Европейският бизнес портфейл**, с който ще се рационализират взаимодействията между предприятията и между предприятията и правителството, като ще се предостави възможност за сигурен обмен на данни и същевременно ще се създадат нови възможности за доставчиците на удостоверителни услуги.

Единната цифрова платформа и порталът **Your Europe**[69] са ключови елементи на цифровата инфраструктура на ЕС за трансгранични обществени услуги. Your Europe е основната точка за достъп до национални процедури и информация за правилата и правата и понастоящем е най-посещаваният уебсайт на ЕС. **Техническата система, основана на принципа на еднократност**[70], предоставя възможност за сигурен трансграничен обмен на доказателства. Предлаганите от системата общи услуги са оперативни и понастоящем държавите членки свързват компетентните органи към нея. Крайъгълен камък в усилията за намаляване на административната тежест и за оказване на подкрепа на взаимодействащите цифрово европейски предприятия ще бъде Европейският бизнес портфейл, с който ще се рационализират взаимодействията между предприятията и между предприятията и правителството, като ще се предостави възможност за сигурен обмен на данни и същевременно ще се създадат нови възможности за доставчиците на удостоверителни услуги. Заедно с предстоящия **европейски портфейл за цифрова самоличност[71], единната цифрова платформа и техническата система, основана на принципа на еднократност**, формират интегрирана инфраструктура за достъп до обществени услуги в целия ЕС[72]. Освен това с **пространството на данни за обществените поръчки** се опростяват процесите и се подобрява мониторингът на единния пазар[73].

Други инструменти включват Системата за взаимно свързване на бизнес регистрите (BRIS) — ключов инструмент за прозрачност и сигурен обмен на данни, с който на обществеността се предоставя информация за дружествата и се дава възможност за прилагане на принципа на еднократност по отношение на данните за дружествата — и Европейският портал за електронно

[68] Специално проучване на Евробарометър 566 „Цифрово десетилетие“, 2025 г., на разположение на адрес: https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news-redirect/883227.
[69] Европейска комисия, Единната цифрова платформа и Your Europe. На разположение на адрес: https://single-market-economy.ec.europa.eu/single-market/single-digital-gateway_en
[70] С техническата система, основана на принципа на еднократност (ТСПЕ), се рационализира извличането на данни за трансгранични процедури, като се повишава доверието, ефективността и обмена на данни между публичните администрации и гражданите на ЕС. Това е решение на ЕК. На разположение на адрес: https://interoperable-europe.ec.europa.eu/collection/digital-building-blocks/solution/once-only-technical-system-oots
[71] Регламент (ЕС) № 910/2014 относно електронната идентификация и удостоверителните услуги при електронни трансакции на вътрешния пазар и за отмяна на Директива 1999/93/ЕО Вж. също: Европейска комисия, A Digital ID and Personal Digital Wallet for EU Citizens, Residents and Business (Цифрова идентификация и личен цифров портфейл за граждани, жители и предприятия от ЕС) На разположение на адрес: https://ec.europa.eu/digital-building-blocks/sites/display/EUDIGITALIDENTITYWALLET/EU+Digital+Identity+Wallet+Home.
[72] Европейска комисия, Пространство на данни за обществените поръчки (PPDS). На разположение на адрес: https://single-market-economy.ec.europa.eu/single-market/public-procurement/digital-procurement/public-procurement-data-space-ppds_en
[73] По тези теми и възможностите за опростяване, моля вж. също раздел 5, буква а), точка i) от настоящия документ.

правосъдие, които са от ключово значение за цифровизацията на обществените услуги и на трансграничните съдебни производства.

С Акта за оперативно съвместима Европа[74], който е в сила от април 2024, се бележи значителен напредък към укрепване на оперативната съвместимост в обществения сектор и предоставяне на цифрови обществени услуги, като се осигурява структурна рамка за стимулиране на безпроблемни трансгранични цифрови обществени услуги в рамките на ЕС. С него се въвеждат оценки на оперативната съвместимост, които трябва да бъдат извършени от публичните администрации с цел да се осигурят трансгранична оперативна съвместимост(задължителни от януари 2025 г. насам) и регулаторни лаборатории. Това включва и изготвянето на подготвени за цифровите технологии политики, като се гарантира, че бъдещото законодателство на ЕС подкрепя цифровата трансформация от самото начало.

Цифрови обществени услуги — препоръчителни политики, мерки и действия

Държавите членки следва да се съсредоточат върху инвестициите и регулаторните мерки за разработване и предоставяне на сигурни, суверенни и оперативно съвместими цифрови решения за публични и правителствени услуги онлайн, в т.ч. евентуално в контекста на обществените поръчки и включително завършването на свързването на органите към техническата система, основана на принципа на еднократност.

i. Европейски портфейли за цифрова самоличност и Европейски бизнес портфейли

Европейската рамка за цифрова самоличност (EUDI) е крайъгълен камък на цифровата трансформация на Европа и ключов фактор за постигане на целите на цифровото десетилетие. Обхватът продължава да се разширява, като **24 държави членки** вече са уведомили за своите схеми за електронна самоличност, а **95 % от гражданите на ЕС** вече имат достъп до електронна самоличност. Все още обаче Унгария, Гърция и Ирландия не са уведомили за своите схеми.

Централно място в тази EUDI заемат **портфейлите за EUDI**, чиято цел е да предложат на всеки гражданин и предприятие в ЕС сигурен и безпроблемен достъп до публични и частни услуги в целия ЕС до края на 2026 г. Тези портфейли ще преобразуват начина, по който хората си взаимодействат онлайн — ще предоставят възможност за трансгранично удостоверяване на самоличността, правно валидни електронни подписи и цифрово съхранение, представяне и проверка на ключови документи като лични карти, образователни квалификации, електронни рецепти, удостоверения в областта на социалната сигурност и свидетелство за управление на моторно превозно средство. Чрез заместването на множеството входни данни с едно надеждно решение, те увеличават удобството, неприкосновеността на личния живот и сигурността при ежедневни трансакции, пътувания и достъп до услуги.

Освен това бяха постигнати важни правни етапи. Регламентът **за европейската цифрова самоличност** влезе в сила през май 2024 г., последван от приемането на девет **акта за изпълнение** през ноември 2024 г. и април 2025 г., с които се установяват единни технически стандарти и се въвежда надеждна рамка за сертифициране. С тях се гарантира, че всички портфейли са **оперативно съвместими, сигурни** и **защитават неприкосновеността на личния живот** в целия ЕС. Държавите членки вече са задължени да осигурят поне един портфейл до края на 2026 г.

[74] Акт за оперативно съвместима Европа, COM(2022) 720 final.

Внедряването се изпитва чрез **широкомащабни пилотни проекти (ШПП)**, обхващащи реални случаи на употреба от областта на **образованието, социалната сигурност и пътуванията** до **плащания и услуги на електронното управление**. От 2023 г. насам се осъществяват четири ШПП, включващи над **350 субекта** от почти всички държави членки. През 2025 г. два нови консорциума — **WE BUILD** и **APTITUDE** — ще разширят допълнително тази дейност с финансиране от ЕС и държавите членки в размер на над 40 милиона евро. Тези проекта обхващат 17 случая на употреба, включително вериги на доставка, бизнес услуги, свидетелства за регистрация на превозни средства и цифрови удостоверения за самоличност за пътуване. Тези пилотни проекти са подкрепени от **програмата „Цифрова Европа“**.

Предложението за **европейски бизнес портфейл, което ще се основава на рамката EUDI**, е планирано в бъдеще през **последното тримесечие на 2025 г.** С посоченото предложение се цели улесняване на бизнес взаимодействията с публичните органи, намаляване на задълженията за докладване и предоставяне на възможност за сигурно трансгранично спазване на регулаторните изисквания. Това от своя страна ще повиши конкурентоспособността на Европа.

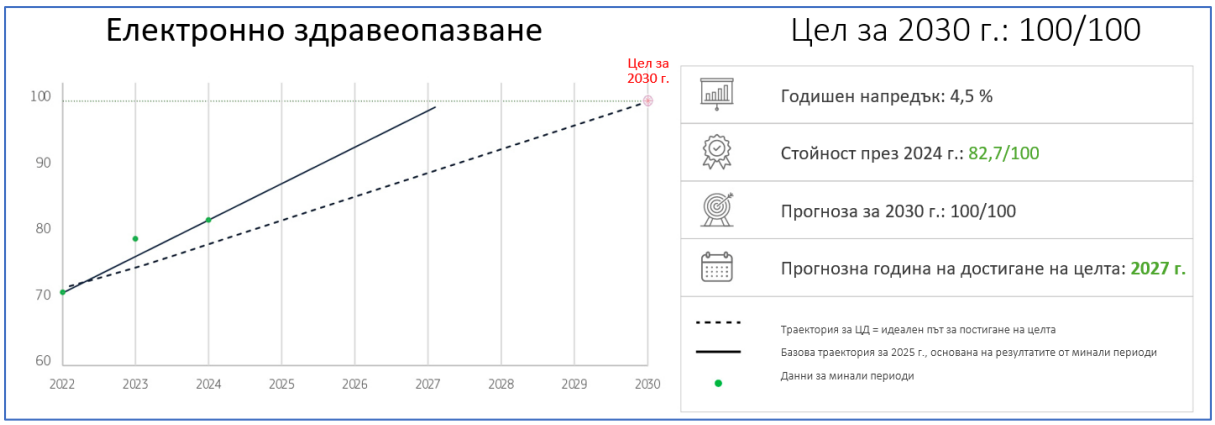
Европейски портфейл за цифрова самоличност — препоръчителни политики, мерки и действия

Държавите членки следва да продължат силната си ангажираност за разработване на случаи на употреба, за да свържат частни и публични доставчици на услуги с портфейлите и да предложат на ползвателя голямо разнообразие от случаи на употреба при първото издаване на портфейлите на национално равнище през 2026 г.

ii. Електронно здравеопазване и технологии за здравеопазване.

През 2024 г. ЕС продължи да отбелязва напредва към целта си от Цифровото десетилетие за всеобщ достъп до електронни здравни досиета (ЕЗД) до 2030 г. Общият резултат в областта се е повишил до 82,7 от 100 (от 79,1 от 100 през 2024 г.), като **всички държави членки предлагат някаква форма на достъп до електронни здравни досиета**. Естония се присъедини към Белгия като постигна пълно покритие, докато държави като Чехия, Ирландия, Румъния и Словакия постигнаха значителен напредък. Въпреки тези постижения все още са налице разлики: Австрия, Кипър и Нидерландия регистрираха спадове поради по-ниската функционалност или наличност на услуги. Осигуряването на онлайн достъп до здравните досиета вече ще се изисква и съгласно **Европейското пространство на здравни данни**[75], което влезе в сила през **март 2025 г.** като част от усилията на ЕС за насърчаване на цифровата трансформация на здравеопазването. С европейското пространство на здравни данни ще се увеличи контрола на гражданите върху техните лични електронни здравни данни и ще се предостави възможност за повторно използване на данните за целите на научните изследвания, иновациите и политиката.

[75] Регламент (ЕС) 2025/327 на Европейския парламент и на Съвета от 11 февруари 2025 г. относно европейското пространство на здравни данни и за изменение на Директива 2011/24/ЕС и Регламент (ЕС) 2024/2847.

Иновациите в областта на медицинските технологии и науките за живота все повече се основават на цифрови здравни данни. От първите избрани 13 **инфраструктурни комплекси за ИИ**, 11 ще поставят здравеопазването и/или науките за живота сред основните си области. **Европейската инициатива за образна диагностика при ракови заболявания**, **инициативите „Над милион генома“** и **„Виртуални човешки близнаци“ отбелязват** напредък в създаването на инфраструктури за данни за насърчаване на персонализирани грижи и изследвания, основани на данни, подкрепени от целенасочено финансиране по програма „Цифрова Европа“[76] и нови инструменти за обществени поръчки. В същото време непрекъснато се увеличава броят на доставчиците на здравно обслужване, които предоставят данни, **макар че при участниците от частния сектор все още се наблюдава изоставане**. В своите **национални пътни карти** държавите членки докладваха, че са инвестирали 7,8 милиарда евро в подкрепа на услугите за електронно здравеопазване (всички от публичните бюджети), с приблизително 106 мерки, повечето от които са насочени към достъпността и внедряването. Непрекъснатите инвестиции, техническото съгласуване и трансграничното сътрудничество ще бъдат от съществено значение за цялостното постигане на **европейското пространство на здравни данни**. **Киберсигурността остава ключов проблем**. С цел да се засили устойчивостта, реагирането при инциденти и капацитета за възстановяване в целия сектор, през януари 2025 г. Комисията стартира **Европейски план за действие относно киберсигурността на болниците и доставчиците на здравно обслужване** — водеща инициатива от „първите 100 дни“ на председателя фон дер Лайен. Впоследствие през четвъртото тримесечие на 2025 г. ще бъдат представени допълнителни препоръки за засилване на киберсигурността в здравния сектор, които се основават на консултации със заинтересованите страни и държавите членки**.**

Електронно здравеопазване — препоръчителни политики, мерки и действия

Държавите членки следва:

- *да продължат да прилагат необходимите мерки за постигане на пълен достъп на гражданите до техните електронни здравни досиета;*
- *да си сътрудничат за пълноценното разгръщане на потенциала за иновации на здравните данни чрез: i) максимално използване на съществуващи и бъдещи инициативи и инфраструктура за здравни данни; ii) инвестиране в научни изследвания и внедряване на авангардни технологии, като например високопроизводителни изчислителни технологии и приложения с надежден*

[76] Европейска комисия, Програма „Цифрова Европа“. На разположение на адрес: https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/activities/digital-programme

изкуствен интелект в здравеопазването; iii) подсилване на мерките за куберсигурност и подобряване на сътрудничеството чрез КЕЦИ в тази област.

- *Изпълнение на действията, предвидени в план за действие за киберсигурността на болниците и доставчиците на здравно обслужване.*

iii. Интелигентни градове и Новият европейски Баухаус: цифрови технологии за качество на живота

С цел **цифровите иновации да станат по-близки до гражданите, а градовете да са по-устойчиви** и неутрални по отношение на климата, ЕС мобилизира редица инициативи за финансиране и многонационални проекти, включително програмата DIGITAL и новосъздадените EDIC. С **КЕЦИ LDT CitiVERSE**, който стартира през 2024 г., ще се помогне на градовете да използват цифровите близнаци и споделената инфраструктура за справяне с градските предизвикателства — например **неутралност по отношение на климата, екологосъобразна мобилност и интелигентни енергийни системи**. CitiVERSE цели обединяването на **100 града през 2025 г.** в рамките на обща цифрова инфраструктура на ЕС, свързана с първото **пространство на данни за интелигентни общности, базирано на SIMPL**. В ход са и други проекти за използване на цифровите технологии в обществени проекти, като например **Новият европейски Баухаус** (NEB)[77] за по-устойчива, иновативна и красива жизнена среда (DigiNEB)[78]. Новият **LDT-CitiVERSE-EDIC**[79] ще получи в рамките на закупения от ЕС инструментариум за LDT пълен набор от цифрови инструменти и услуги, които ще се използват заедно с набора от данни на ЕС за сгради във връзка с основаната на ИИ оценка на въздействието на стратегиите на NEB.

С цел свързаното с климатичната неутралност предизвикателство да се преодолее чрез цялостен подход, са възможни и полезни взаимодействия с предприетите по програмата „Хоризонт Европа“ действия[80], в рамките на европейската мисия за неутрални по отношение на климата и интелигентни градове.

Друга инициатива, финансирана по линия на програмата „Цифрова Европа“, е **Европейското пространство на данни за интелигентни общности** (DS4SSCC-DEP), което е ключов проект за разгръщане, насочен към създаването на широкомащабно пространство на данни, контролирано от притежатели на публични данни, осигуряващ съответствие с **платформата за интелигентен мидълуер** и по-широките екосистеми от пространства на данни. С него се цели и предлагането на решения за услуги на мидълуер, улесняващи споделянето и управлението на данни, като същевременно предлаганата услуга се усъвършенства въз основа на натрупания опит.

С програма „Цифрова Европа“ се съфинансират и съоръжения за изпитване и експериментиране (TEF) за интелигентни градове и общности: CitCom.ai. CitCom.ai предоставя съоръжения за изпитване на авангардни решения за ИИ и роботика в реални условия, насочени към устойчивото развитие на градовете и общностите. В CitCom.ai са поставя акцент върху три основни теми: i) **мощност**, която е насочена към промяна на енергийните системи и намаляване на потреблението на енергия; ii) **движение**, с която се цели по-ефективен и екологосъобразен транспорт, свързан с логистиката и мобилността; и iii) **свързване**, която е за обслужване на

[77] Европейска комисия, Нов европейски Баухаус. На разположение на адрес: https://new-european-bauhaus.europa.eu/index_en
[78] DigiNEB. На разположение на адрес: https://digineb.eu/
[79] Европейска комисия, Citiverse. На разположение на адрес: https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/factpages/citiverse
[80] По-специално като се вземат предвид резултатите от поканата за представяне на предложения „HORIZON-MISS-2025-04-CIT-02: Иновативни, основани на ИИ решения за градоустройство и управление.

гражданите чрез местна инфраструктура и междусекторни услуги. CitCom.ai е структурирана от три супервъзла — северен, централен и южен — поддържани от спътници и подвъзли, разположени в 11 държави от ЕС: Дания, Швеция, Финландия, Нидерландия, Белгия, Люксембург, Франция, Германия, Испания, Полша и Италия.

Понастоящем Комисията управлява или допринася за широк набор от инициативи с и за градовете. Водещата инициатива за научните изследвания и иновациите в тази област е мисията „Хоризонт Европа“ за неутрални по отношение на климата и интелигентни градове („Мисията“), която има за цел да осигури 100 неутрални по отношение на климата градове до 2030 г. и да гарантира, че всички градове в ЕС ще последват примера и ще станат неутрални по отношение на климата до 2050 г.[81]

в. Защита на хората, включително малолетните и непълнолетните лица, онлайн

i. Запазване на безопасността, сигурността и благополучието в цифровата среда

Онлайн платформите са станали неразделна част от ежедневието в ЕС. Услуги като Google Search, YouTube и Amazon се използват от повечето европейци[82], а 77 % от ползвателите на интернет пазаруват онлайн[83]. Гражданите са все по-наясно и с онлайн рисковете: През 2023 г. близо 70 % са предприели действия за защита на личните си данни[84], а 72 % са съобщили, че са осведомени за ОРЗД[85]. Огромният обем на дейността на ползвателите и платформата — представен нагледно от над 10 милиарда решения за модериране на съдържание през последните шест месеца[86] — подчертава спешната необходимост от **стабилно електронно управление**.

Актът за цифровите услуги (DSA), **Актът за цифровите пазари (DMA)** и, наред с другите, **Регламентът относно справянето с разпространението на терористично съдържание онлайн (TCO)** са инструменти, с които се цели осигуряването на справедлива, безопасна, сигурна и надеждна цифрова среда за гражданите и предприятията, придружени от надеждни механизми за прилагане.

В действителност **Акта за цифровите услуги (DSA)** представлява забележителен отговор на ЕС на този проблем, като с него се определят ясни задължения за доставчиците на цифрови услуги и се възлагат по-големи отговорности на много големите онлайн платформи (VLOP) и много

[81] Европейска сметна палата,Специален доклад: „Интелигентни градове — налице са конкретни решения, но липсата на цялостен подход създава несигурност за по-широкото им възприемане“, 2023 г.

[82] Акт за цифровите услуги (DSA): Amazon EU Store Transparency Report (Доклад за прозрачност във връзка с магазините на Amazon в ЕС). На разположение на адрес: https://trustworthyshopping.aboutamazon.com/dsa-digital-services-act-amazon-eu-store-transparency-report; Google Transparency Report: Signed-out recipients, versus 459 million signed-in recipients (Доклад за прозрачност във връзка с Google: получатели, които не са се регистрирали, спрямо 459 милиона получатели, които са се регистрирали). На разположение на адрес: https://transparencyreport.google.com/report-downloads?hl=en; Google Transparency Report: Signed-out recipients, versus 356 million signed-in recipients (Доклад за прозрачност във връзка с Google: получатели, които не са се регистрирали, спрямо 356 милиона получатели, които са се регистрирали). На разположение на адрес: https://transparencyreport.google.com/report-downloads?hl=en; Google, Информация за месечните активни получатели съгласно Акта за цифровите услуги, 2025 г.

[83] Евростат, [isoc_ec_ib20] Покупки по интернет о физически лица (от 2020 г. нататък).

[84] Поне едно от следните: блокирани или ограничени „бисквитки“, проверена сигурност на уебсайт, където се предоставят лични данни, ограничен достъп до профил в социалните медии или споделено съдържание, прочетени декларации за поверителност, отказан достъп до лични данни за реклама, ограничен или отказан достъп до географско местоположение. Това са дейностите, използвани от Евростат за изчисляване на уменията на хората в областта на безопасността. Показател: неприкосновеността на личния живот и защитата на личните данни (от 2020 г. нататък), Евростат: isoc_cisci_prv20

[85] Европейска комисия, Правосъдие, права и ценности, октомври 2024 г., проучване на Евробарометър

[86] Вж. данните от базата данни за прозрачност на Акта за цифровите услуги: https://transparency.dsa.ec.europa.eu/

големите онлайн търсачки (VLOS). През 2024 г. списъкът на услугите, определени като VLOP, нарасна до 25, включително Shein, Temu и XNXX. С оглед на прилагането на Акта за цифровите услуги (DSA), Европейската комисия е изпратила до доставчиците на платформи над 100 искания за предоставяне на информация (RFI), насочени към дезинформация, опасни продукти и непрозрачни рекламни практики. Освен това Комисията откри **14 официални производства**— например срещу доставчиците на TikTok, Meta, Temu, X и AliExpress— по-специално с акцент върху незаконно съдържание, защитата на малолетните и непълнолетните лица и алгоритмичната прозрачност. Забележително е, че едно от производствата срещу доставчика на TikTok вече е прекратено, след като TikTok прие обвързващи ангажименти.

През февруари 2025 г. Комисията представи **съобщението за електронна търговия,** в което се определят редица междусекторни мерки, за да се гарантира, че продаваните онлайн стоки, например на онлайн пазари, и по-специално от продавачи от трети държави, отговарят на правилата на ЕС[87]. До ноември 2025 г. Комисията **ще оцени как Акта за цифровите услуги си взаимодейства с друго законодателство на ЕС**, по-специално законодателството относно личните данни и защитата на потребителите.

ii. Защита на децата

Както е посочено в политическите насоки за периода 2024—2029 г.[88], Комисията счита защитата на психичното здраве на децата и младите хора — особено онлайн — за едно от най-големите предизвикателства на това десетилетие. Полското и датското председателство на Съвета на ЕС определиха като приоритет въздействието на социалните медии върху психичното здраве на младите хора и защитата на малолетните и непълнолетните лица онлайн. През 2024 г. обществената загриженост относно защитата на децата онлайн продължи да нараства, като в ЕС и в международен план се увеличават призивите за справяне с факторите в областта на цифровите технологии, които са от решаващо значение за лошото психично здраве сред младите хора[89]. Тези призиви са насочени до голяма степен към регулирането на цифровите технологии и тяхното отрицателно въздействие върху психичното благополучие.

Според проучването на Евробарометър „Цифрово десетилетие“ от 2025 г. **преобладаващото мнозинство от респондентите считат, че са необходими спешни действия от страна на публичните органи** за защита на децата онлайн, и по-специално за: i) ограничаване на отрицателното въздействие на социалните медии върху психичното здраве (93 % от респондентите са съгласни); ii) ограничаване на достъпа до неподходящо за възрастта съдържание чрез надеждни механизми за гарантиране на възрастта (92 % са съгласни); и iii) справяне с кибертормоза и онлайн тормоза (92 % са съгласни)[90]. Увеличаването на времето, прекарано пред екрана, съвпадна с по-високите равнища на проблемно използване на социалните медии и нарастващ брой съобщения за кибертормоз. Според проучване на Световната здравна организация (СЗО) **едно на всеки шест деца в училищна възраст е било**

[87] Европейска комисия, Съобщение за електронна търговия: Всеобхватен инструментариум на ЕС за безопасна и устойчива електронна търговия На разположение на адрес: https://digital-strategy.ec.europa.eu/bg/library/e-commerce-communication-comprehensive-eu-toolbox-safe-and-sustainable-e-commerce

[88] Европейска комисия, Изборът на Европа — Политически насоки за следващата Европейска комисия за периода 2024—2029 г., 2024 г.

[89] Вж. например Заключение на Съвета относно европейските и международните програми на политиката в областта на децата, младежта и правата на децата, 18 май 2024 г., https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9769-2024-INIT/bg/pdf и последващите действия по WHO-UNICEF-Lancet Commission, https://www.who.int/initiatives/a-future-for-the-worlds-children.

[90] Специално проучване на Евробарометър 566 „Цифрово десетилетие“, 2025 г.: https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news-redirect/883227.

жертва на кибертормоз[91]. Освен това **34 % от анкетираните юноши съобщават, че играят цифрови игри ежедневно**, като 22 % играят поне четири часа на ден[92]. Предишни проучвания[93] показват, че подрастващите, при които използването на социалните медии поражда проблеми, показват по-ниски равнища на психично и социално благополучие, както и по-високи равнища на употреба на вещества, в сравнение с потребителите, при които не се наблюдават проблеми или които не използват социални медии. Ако тази тенденция се запази това би могло да има дългосрочни последици за развитието и за здравето на подрастващите.

Рисковете, пред които са изправени децата онлайн, стават все по-сериозни. През 2024 г. **съфинансираните от ЕС центрове за по-безопасен интернет** (SIC) са приели над 54 000 обаждания, 14 % от които са свързани с кибертормоз, а 24 % със сексуално съдържание, включително онлайн сприятеляване с цел сексуална злоупотреба и сексуално изнудване[94]. В Полша, през четвъртото тримесечие на 2024 г., всеки втори непълнолетен потребител на интернет е бил изложен на еротично съдържание, като е прекарвал средно от 10 до 14 минути на ден, разглеждайки такова съдържание[95].

Прекомерното време прекарано пред екрана, излагането на насилствено, порнографско или експлицитно съдържание и търговските манипулации — често в среда, предназначена за възрастни — са се превърнали в чести преживявания за малолетните и непълнолетните лица, като представляват значителни рискове за психичното им здраве. Досега **инструментите за ограничаване на възрастта,** с които се ограничава достъпа до съдържание въз основа на възрастта, **остават до голяма степен неефективни**. Изследванията показват, че интензивното използване на онлайн социални мрежи е свързано със самота и емоционален стрес сред младите хора, модел, който обикновено не се наблюдава при инструментите за изпращане на незабавни съобщения[96].

ЕС укрепи своята правна рамка и действия на политиката за защита на децата онлайн. В основата на инструментариума на ЕС за защита и овластяване на малолетните и непълнолетните лица онлайн са: **Акта за цифровите услуги**, **Директива за аудио-визуалните медийни услуги**[97]; Общия регламент относно защитата на данните (ОРЗД)[98]; **стратегията за по-добър интернет за децата(BIK+);** и съфинансираната от ЕС мрежа от **центрове за безопасен интернет в държавите членки**, която достигна над 35 милиона ползватели през 2024 г. **Актът за изкуствения интелект на ЕС** е от значение и в тази област, тъй като с него се забраняват системи с ИИ, които използват

[91] Международен доклад относно здравното поведение на децата в училищна възраст (HBSC), от представеното през 2024 г. проучване за периода 2021—2022 г., актуализиран на всеки четири години, в сътрудничество с Регионалния офис на СЗО за Европа. Акцент върху насилието и тормоза сред подрастващите в Европа, Централна Азия и Канада.Международен доклад относно здравното поведение на децата в училищна възраст от проучването за периода 2021—2022 г. Том 2.

[92] Пак там, Том 6. Акцент върху използването на социалните медии и игрите при подрастващите в Европа, Централна Азия и Канада:Международен доклад относно здравното поведение на децата в училищна възраст от проучването за периода 2021—2022 г.

[93] Boniel — Nissim M и др., International perspectives on social media use among adolescents: Implications for mental and social well-being and substance use (Международни перспективи за използването на социални медии сред подрастващите: последици за психичното и социалното благополучие и употребата на вещества) , 2022 г.

[94] Стратегия за по-добър интернет за децата — преглед за 2024 г. На разположение на адрес: https://better-internet-for-kids.europa.eu/en/about/insafe-inhope.

[95] Интернет на децата. Доклад за наблюдението на присъствието на деца и млади хора в интернет. 2025 г. (на полски език).

[96] Съвместен изследователски център, Cabeza Martínez, Begoña и d'Hombres, Beatrice и Kovacic, Matija, Social Media Use, Loneliness and Emotional Distress Among Young People in Europe (Самота и емоционален стрес сред младите хора в Европа) (9 януари 2025 г.). Университет на Венеция „Ca' Foscari“, Катедра по икономически изследвания, серия научни статии № 01/2025, на разположение в SSRN: https://ssrn.com/abstract=5089729. В статията е използвана извадка от анкета сред хора на възраст между 16 и 35 години.

[97] По-специално разпоредбите относно защитата на малолетните и непълнолетните лица от вредно съдържание (членове 6а и 28б) и изискването за приемане на подходящи мерки за тази цел, включително чрез проверка на възрастта.

[98] В ОРЗД се посочва, че обработването на личните данни на децата заслужава специална защита. Например в ОРЗД се предвижда изрично изискване за използване на подходящ за децата език и правила относно възрастта за съгласие за услуги на информационното общество.

уязвимостта на децата, и се изискват допълнителни гаранции за високорискови приложения, засягащи непълнолетни. Защитата на малолетните и непълнолетните лица е един от приоритетите на Комисията относно прилагане на Акта за цифровите услуги. През 2024 г. Комисията откри четири официални производства във връзка с **прилагането на Акта за цифровите услуги**, свързани с малолетни и непълнолетни лица — по едно срещу платформите на Meta, Facebook и Instagram, и две, включващи доставчика на TikTok, като едното от тях доведе до спиране на пристрастяващите функции в TikTok Lite и в крайна сметка до премахването на тази програма с обвързващ ангажимент да не се стартира отново. През май 2025 г. Комисията откри официални производства срещу Pornhub, Stripchat, XNXX и XVideos, в които също се поставя акцент върху рисковете за защитата на малолетните и непълнолетните лица, включително тези, свързани с липсата на ефективни инструменти за проверка на възрастта.

За да продължи да защитава децата и в бъдеще, ЕС подготвя **насоки по Акта за цифровите услуги**, с цел да се помогне на онлайн платформите да осигурят високо равнище на неприкосновеност на личния живот, безопасност и сигурност за децата, използващи техните услуги. Очаква се тези насоки да бъдат публикувани през 2025 г. и ще помогнат на националните органи, отговорни за прилагането на правилата, да ги прилагат по последователен начин за доставчиците на платформи под прага от 45 милиона активни получатели месечно. Успоредно с това Комисията разработва **краткосрочно решение за проверка на възрастта, при което се запазва неприкосновеността на личния живот,** преди европейските портфейли за цифрова самоличност да бъдат предложени на гражданите и жителите на ЕС до края на 2026 г. Комисията ще проведе и **разследване на въздействието на социалните медии върху психичното здраве**на малолетните и непълнолетните лица и подготвя **план за действие срещу кибертормоза**. Освен това в предстоящата оценка на Директивата за аудио-визуалните медийни услуги, която трябва да бъде направена до декември 2026 г., придружена, при целесъобразност, с предложения за нейното преразглеждане, ще се оцени въздействието на тази директива и нейната добавена стойност по отношение на разпоредбите, свързани със защитата на малолетните и непълнолетните лица от вредно съдържание. Що се отнася до ОРЗД, Европейският комитет по защита на данните продължава да работи по насоки за обработването на личните данни на децата, които се очаква да бъдат готови през 2026 г.

Защита на децата — препоръчителни политики, мерки и действия

Държавите членки следва:

- *да внедрят хармонизираното решение на ЕС за проверка на възрастта в националните портфейли на EUDI, включително системи за издаване на удостоверения за възраст, и да ускорят издаването на електронни средства за идентификация на малолетни и непълнолетни лица;*
- *да предприемат действия за гарантиране на защитата на малолетните и непълнолетните лица и тяхното благополучие онлайн, като си сътрудничат по важни въпроси като проверка на възрастта и кибертормоз, включително чрез подкрепа за бъдещия план за действие срещу кибертормоза.*

г. Запазване на интегритета на информацията

През 2024 г. дезинформацията, често основаващ се на манипулативни алгоритми на социалните медии, продължи да подкопава доверието в институциите и демократичните процеси. ЕС е изправен пред нарастващи заплахи от координирано неавтентично

поведение (CIB) и чуждестранно манипулиране на информация и вмешателство (FIMI), като фалшиви профили, зомбирани компютри и тролски ферми изкривяват обществения дискурс и симулират настроения сред обикновените хора — често като част от спонсорирани от държавата операции за информационно влияние. Близо 50 % от гражданите на ЕС съобщават, че са се натъкнали на невярно или съмнително съдържание онлайн, като в Нидерландия този процент достига над 70 %[99].

В отговор Комисията предприе решителни действия, по-специално като одобри интегрирането на **Кодекса за поведение във връзка с дезинформацията в рамката на Акта за цифровите услуги, като Кодекс за поведение** съгласно член 45 от Акта за цифровите услуги, който ще влезе в сила от юли 2025 г. Комисията откри четири официални производства срещу доставчиците на основните платформи Meta, TikTok и X, които са насочени към оценката и ограничаването на риска в областта на манипулирането на информация.

Комисията продължава да подкрепя и **Европейската обсерватория за цифрови медии**, включително нейните 14 напълно функциониращи центъра, обхващащи целия ЕС. С поканата за представяне на предложения по програма **„Творческа Европа“** от октомври 2024 г. се финансират трансгранични проекти за медийна грамотност.

За да се справи с предизвикателствата, които се пораждат от дезинформацията при провеждането на избори, Комисията използва широк набор от инструменти, включително препоръката за защита на целостта и устойчивостта на избирателния процес[100], европейската мрежа за сътрудничество в областта на изборите и съвместния механизъм за устойчиви изборни процеси, предоставени в подкрепа на органите на държавите членки при изграждането на капацитета им да откриват и да реагират по подходящ начин на заплахи[101]. В контекста на Акта за цифровите услуги бяха предприети целенасочени действия чрез експертни мисии, кръгли маси със заинтересовани страни и тестове за устойчивост, с участието на Комисията, държавите членки и координаторите за цифровите услуги (КЦУ). През март — април 2024 г. Комисията публикува насоки относно препоръчителни мерки за доставчиците на много големите онлайн платформи (VLOP) и много големите онлайн търсачки (VLOSE), за да се смекчат системните рискове онлайн, които могат да окажат въздействие върху почтеността на изборите[102]. Публикуваният през февруари 2025 г. **инструментариум за Акта за цифровите услуги**[103] предлага на националните регулаторни органи най-добрите практики в работата им с доставчиците на VLOP и VLOSE за ограничаване на свързаните с изборите рискове, включително

[99] Показател за оценка на данни, информация и цифрово съдържание (от 2021 г. нататък), Евростат: isoc_sk_edic_i21, година 2023.
[100] Препоръка (ЕС) 2023/2829 на Комисията от 12 декември 2023 г. относно приобщаващите и устойчиви изборни процеси Препоръката включва различни препоръки относно защитата на почтеността и устойчивостта на изборния процес. Например в нея държавите членки се насърчават да предприемат мерки за защита на информационната среда, свързана с изборите, и да гарантират, че гласоподавателите получават вярна информация. В нея се препоръчва изграждане на устойчивост и повишаване на обществената осведоменост, медийната грамотност и критичното мислене, така че да се противодейства на манипулирането на информация, вмешателството и дезинформацията, свързани с избори. Освен това в нея държавите членки се призовават да разработят обучение за съответните органи и да способстват сътрудничеството между съответните заинтересовани страни с цел справяне с рисковете от манипулиране на информация.
[101] В контекста на тази мрежа държавите членки обсъдиха практически решения на редица заплахи, включително чуждестранното манипулиране на информация и вмешателството (FIMI) и дезинформацията. Един от оперативните инструменти е съвместният механизъм за устойчиви изборни процеси, с който се подкрепя обмена между експерти от държавите членки, използван от няколко държави членки в периода преди изборите.
[102] Европейска комисия, Commission publishes guidelines under the DSA for the mitigation of systemic risks online for elections (Комисията публикува насоки съгласно Законодателния акт за цифровите услуги (АЦУ) за ограничаване на системните рискове онлайн във връзка с изборите). На разположение на адрес: https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/commission-publishes-guidelines-under-dsa-mitigation-systemic-risks-online-elections
[103] Европейска комисия, Commission presents new best-practice election toolkit on the Digital Services Act (Комисията представя нов набор от най-добри практики за провеждане на избори относно Акта за цифровите услуги). На разположение на адрес: https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/commission-presents-new-best-practice-election-toolkit-digital-services-act

по отношение на речта на омразата и манипулацията. През декември 2024 г. Комисията откри официално производство срещу доставчиците на TikTok съгласно Акта за цифровите услуги, тъй като се предполага, че не са ограничили рисковете за почтеността на изборите в Румъния.

Механизмите в рамките на **Кодекс за поведение във връзка с дезинформацията**, като например **системата за бързо реагиране** (RRS), която е активна по време на изборите за Европейски парламент и на националните избори[104], предоставиха през 2024 г. възможност за проверка на фактите в реално време и за сигнализиране за съдържание, като тази възможност се предоставя и през 2025 г. **Европейската обсерватория за цифрови медии** (EDMO) предоставяше ежедневни кратки прегледи и анализи на тенденциите през цялата година.

През 2024 г. ЕС въведе и нови собствени общи стандарти на вътрешния пазар. Те ще позволят на гражданите лесно да разпознават **политическата реклама**, да разбират кой стои зад нея и дали са били обект на нападки[105]. Тези правила са насочени към все по-голямата сложност и трансграничния характер на политическата реклама на вътрешния пазар, нейното разпространение в онлайн пространството, използването на усъвършенствани техники за насочване и заплахата от манипулиране на информация и вмешателство.

Насърчаването на медийната екосистема на ЕС е приоритет. Ролята на свободните и независими медии е от решаващо значение за справяне с настоящите смущения в информационното пространство, като се насърчава плуралистичен обществен дебат. Секторът на новинарските медии в Европа претърпява обаче дълбока трансформация поради смущения на пазара, неравномерен достъп до съдържание, нововъзникващи заплахи за медийния плурализъм и нови предизвикателства пред финансирането, свързани с променящата се геополитическа обстановка. В **мониторинга на медийния плурализъм за 2024 г.**[106] се отчита среден риск за основната защита на медиите (среден резултат: 34 % в ЕС) и висок риск за пазарния плурализъм (67 % в ЕС), които се основават на концентрацията на собственост и липсата на прозрачност при премахването на онлайн съдържание. За да се преодолеят предизвикателствата на медийния пазар, през 2024 г. беше приет **Европейски акт за свободата на медиите**[107].

С поглед към бъдещето **Европейският щит за демокрацията** ще засили, наред с други неща, устойчивостта и готовността на обществото и ще насърчи участието и ангажираността на гражданите. Той ще подкрепя свободните, плуралистични и независими медии и ще търси начини за укрепване на колективния ни капацитет за предотвратяване, откриване, анализ и реагиране на чуждестранно манипулиране на информация и вмешателство (FIMI) и дезинформация, включително когато те влияят върху изборите и поведението при гласуване, регулаторните процеси и процесите на вземане на обществени решения.

Запазване на интегритета на информацията — препоръчителни политики, мерки и действия

Държавите членки следва:

[104] Вж. Доклад на Комисията относно изборите за Европейски парламент през 2024 г. (все още не е публикуван към момента на изготвяне на документа).
[105] Регламент (ЕС) 2024/900 относно прозрачността и таргетирането на политическото рекламиране.
[106] Център за плурализъм и свобода на медиите, Технически доклад, EUI, RSC, Доклад за изследователски проект, 2024 г. На разположение на адрес:
Мониторинг на медийния плурализъм в цифровата ера: прилагане на мониторинга на медийния плурализъм през 2023 г. в държавите — членки на ЕС и в държавите кандидатки.
[107] Регламент (ЕС) 2024/1083 за създаване на обща рамка за медийните услуги на вътрешния пазар и за изменение на Директива 2010/13/ЕС (Европейски акт за свободата на медиите)

- *да увеличат устойчивостта срещу дезинформацията, като инвестират в области като проверка на факти, медийна грамотност и инструменти за технологично откриване;*
- *да насърчат по-нататъшните изследвания по отношение на манипулирането на информация, като се разглеждат структурните, икономическите, психологическите и технологичните фактори, които допринасят за нейното разпространение;*
- *да разработят и прилагат национални стратегии за борба с чуждестранното манипулиране на информация и вмешателството, включително подобряване на откриването, капацитета за реагиране и каналите за сигурен обмен на информацията;*
- *да разработват нови стратегии за осигуряване на плуралистична медийна сфера, включително чрез финансиране на новинарски медии, по начини, които зачитат независимостта на медиите.*

4. Използване на цифровизацията за екологичния преход

a. Причинно следствена връзка между цифрови и екологичния преход: отключване на устойчивостта, конкурентоспособността и суверенитета

Цифровизацията и екологичната устойчивост вече не са паралелни приоритети — те са **взаимно подсилващи се трансформации**. Ако бъдат внедрени по ефективен начин, цифровите решения биха могли да намалят **15—20 % от глобалните емисии на парникови газове** до 2030 г., по-специално чрез подобряване на ефективността в сградния, енергийния, транспортния и производствения сектор[108].

С тази причинно-следствена връзка между цифровия и екологичния преход се подобрява и конкурентоспособността на промишлеността на Европа. По-екологичната инфраструктура и интелигентните технологии намаляват оперативните разходи и насърчават приемането от потребителите. Интегрирането на ИИ и интернет на предметите в управлението на енергията и ресурсите позволява провеждането на по-ефективни операции, особено за МСП и за общините. Това допринася за декарбонизацията, като същевременно се укрепва позицията на Европа на нововъзникващите пазари за екологосъобразни технологии. С цифровите инструменти не само се оптимизират веригите на доставки, но и се предоставя възможност за кръгови и печеливши бизнес модели (като например „Продукт като услуга“).

Цифровизацията за интелигентно екологизиране е от решаващо значение за повишаване на стратегическата автономност и устойчивост на Европа. Цифровите инструменти, като например интелигентното измерване, позволяват по-добро управление на потреблението на енергия и понастоящем обхващат средно приблизително 60 % от европейските домакинства. Все още обаче разликите между държавите — членки на ЕС са значителни[109]. Изготвянето на кодекс за поведение на интелигентните енергийни уреди ще осигури възможности за оперативна съвместимост и ще стимулира участието на интелигентни уреди в схеми за оптимизация на потреблението. Спътниците за наблюдение на климата и прогнозните анализи допринасят за **системите за ранно предупреждение и помагат за управлението на свързаните с климата**

[108] Съвместен изследователски център на Европейската комисия, 5 digital solutions for a greener Europe (5 цифрови решения за по-зелена Европа), 2023 г.
[109] Агенция на Европейския съюз за сътрудничество между регулаторите на енергия, Справки за отделните държави: Данни от мониторинга за 2023 г., 2024 г.

рискове, като наводнения, горски пожари и суши. С нарастването на търсенето на инфраструктура с ниски нива на въглеродни емисии и съвременни изчислителни технологии, контролът върху основополагащи технологии — включително полупроводници, сигурна инфраструктура за данни и енергийно ефективни центрове за данни — се превърна в критичен фактор за намаляване на стратегическите зависимости.

Все повече се счита, че ИИ променя из основи и екологичния преход. Когато се използва отговорно, ИИ предоставя възможност за значително намаляване на емисиите чрез подобряване на енергийната ефективност, рационализиране на промишлените процеси и подкрепа за по-интелигентно управление на ресурсите в сектори като енергетика, транспорт и селско стопанство. Потенциалът на изкуствения интелект се усилва, когато се комбинира с цифрови близнаци, мрежи от сензори и основани на данни системи Разгръщането на пространството за енергийни данни ще отключи последователни, висококачествени и оперативно съвместими енергийни данни за обучение на модели на ИИ за областта на енергетиката и за създаване на иновативни енергийни услуги. През октомври 2024 г. започна работа Експертната група по въпросите на интелигентната енергетика, която ще подкрепя създаването и управлението на посочената инициатива чрез нейната подгрупа „Данни за енергетиката“. Използващите ИИ децентрализирани енергийни системи, оптимизацията на интелигентната енергийна мрежа и цифровите близнаци на европейската електроенергийна мрежа спомагат за подобряване на енергийната ефективност и намаляване на зависимостта от внесени изкопаеми горива. Например, управлението на основана на изкуствен интелект мрежа ще може да намали загубите при пренос на електроенергия, като същевременно ще се подобри балансирането на натоварването в реално време[110]. Независимо от това трябва да бъде разгледан и **екологичният отпечатък на ИИ —по-специално този на генеративния ИИ** — особено предвид характера на обучението на модели на ИИ, изискващ интензивна употреба на електроенергия и вода. Тъй като се очаква глобалното потребление на електроенергия от генеративен ИИ да достигне до **134 TWh до 2027 г.**, което е сравнимо с годишното потребление на Швеция[111], съгласуването на внедряването на ИИ с целите в областта на климата е от решаващо значение.

б. Нарастващ натиск: търсенето на електроенергия и вода в условията на цифров преход

Независимо от потенциалните предимства на цифровизацията за екологичния преход отпечатъкът на цифровата икономика върху околната среда се увеличава. През 2024 г. центровете за данни в Европа са потребили приблизително **70 терават на час (TWh)** електроенергия. Въпреки че това представлява около **2 % от общото потребление на електроенергия в Европа**, за някои държави, като например Ирландия, потреблението на електроенергия от центровете за данни е значително по-високо, като достига 20 % от общото потребление. Очаква се до 2030 г. потреблението на електроенергия от центровете за данни в Европа да нарасне с **над 45 TWh** и да достигне общо **приблизително 115 TWh**. Това представлява **70 % увеличение** спрямо равнищата от 2024 г.[112] Макар че центровете за данни са важни потребители на енергия, те също така предлагат възможност за принос към гъвкавостта на системата и реакцията на потреблението. При подходящи условия те притежават потенциала

[110] Международна агенция по енергетика (2023 г.), Digital Demand-Driven Electricity Networks Initiative (Инициатива за цифрови електроенергийни мрежи, ръководени от търсенето), 2024 г.
[111] McKinsey & Company, The Economic Potential of Generative AI: The Next Productivity Frontier („Икономическият потенциал на генеративния ИИ: следващата граница на производителността“), 2023 г.
[112] Международна агенция по енергетика (IEA), AI and Energy (ИИ и енергетиката), 2025 г.

да предоставят услуги на електроенергийната мрежа чрез използване на съхранение на батерии на място, гъвкави системи за охлаждане, пренасочване на натоварването или чрез преместване на изчислителни натоварвания от един регион в друг като форма на устойчиво ограничаване.

Прогнозира се, че в резултат на разширяването на 5 G мрежи, само мобилните мрежи ще консумират до **170 % повече енергия до 2026 г.**[113]. Тези тенденции се засилват допълнително от генеративния ИИ, обучението и статистическите изводи с помощта на ИИ, високопроизводителните изчислителни технологии и периферните мрежи.

Успоредно с това **използването на вода за охлаждане на цифровата инфраструктура буди все по-големи опасения**. Количеството вода, което е необходимо за производството на полупроводници, е значително. Освен това в зависимост от метода на охлаждане и местния климат центровете за данни могат да изискват значителни количества вода, особено когато се използват системи за охлаждане чрез изпаряване[114].

Бързото внедряване на ускорители за ИИ и разположените нагъсто изчислителни клъстери задълбочават това предизвикателство. Проучванията показват, че до 2027 г. търсенето на ИИ в световен мащаб може да доведе до потреблението на между 4,2 и 6,6 милиарда кубични метра вода годишно[115]. Потреблението на вода и на електроенергия за центрове за данни ще бъде основен въпрос, който Комисията ще разгледа чрез предстоящите последващи действия във връзка с Директивата за енергийна ефективност и Законодателния акт на ЕС за развитие на компютърните услуги в облак и ИИ.

в. Последни действия на ЕС в подкрепа на причинно-следствената връзка между екологичния и цифровия преход

От 2024 г. насам Европейската комисия увеличи усилията си за насърчаване на полезните взаимодействия между действията в областта на цифровите технологии, енергетиката, климата и кръговата икономика. Например работата по **Кодекс на ЕС за поведение за устойчиви телекомуникационни мрежи** напредва, като обмяната на мнения по новия проект се проведе по време на работната среща със заинтересованите страни през май 2025 г.

През януари 2025 г. Комисията прие нов делегиран регламент за създаване на общоевропейска схема за оценка на **устойчивостта на центровете за данни в ЕС**, съгласно който от операторите на центрове за данни с потребление над 500 kW се изисква да докладват ключови показатели за ефективност към европейската база данни, като те обхващат, наред с друго, потреблението на енергия, потреблението на вода, повторното използване на топлина и вида на използвания хладилен агент. С това се полагат основите за по-голяма прозрачност относно устойчивостта на центровете за данни, която би могла да бъде търсена чрез бъдещи политически решения.

Освен това със стартиралата през март 2025 г. стратегия за **устойчивост на водите** се предоставят насоки за ефективни по отношение на водата технологии за охлаждане и се предоставя подкрепа на общините, които са домакин на цифрова инфраструктура, чрез инструменти за финансиране по линия на програмите „Хоризонт Европа“ и LIFE. Предстоящата рамка за **цифров паспорт на продуктите** ще се прилага и по отношение на оборудването за ИКТ, като ще представя подробно описание на значимата от екологична гледна точка информация. С

[113] GSMA, Energy Efficiency in Mobile Networks: A Roadmap to 2030 (Енергийна ефективност в мобилните мрежи: пътна карта до 2030 г.), 2023 г.
[114] Решенията за циркулиране на водата са ключови за устойчивите центрове за данни | Световен икономически форум.
[115] Islam M.A. , Li P., Ren S., Yang J., Making AI Less „Thirsty“: Uncovering and Addressing the Secret Water Footprint of AI Models (Жажда: разкриване и справяне с тайния воден отпечатък на моделите на ИИ), 2023 г.

това ще се гарантира, че в решенията относно обществените поръчки ще бъдат вземани предвид емисиите през жизнения цикъл и ремонтопригодността.

Европейската зелена цифрова коалиция представлява група от дружества, която се стреми да използва потенциала за намаляване на емисиите на цифровите решения за всички останали сектори на икономиката. С подкрепата на Комисията през 2024 г. Европейската зелена цифрова коалиция представи методика за оценка за вероятността внедреното цифрово решение да намалява повече емисиите, отколкото създава собственият въглероден отпечатък на решението. През периода 2025—2026 г. коалицията ще оцени други 50 цифрови решения в секторите на енергетиката, транспорта, строителството, интелигентните градове, производството, селското стопанство и здравеопазването. Тя ще работи и с финансови институции, за да подпомогне устойчивото финансиране за мащабно внедряване на подобни екологични цифрови решения.

Мерки на равнището на държавите членки във връзка с двойния екологичен и цифров преход

През 2024 г. започна вълна от дейности, целящи привеждане в действие на двойния екологичен и цифров преход[116] чрез национални стратегии, разпоредби и секторни внедрявания. Това бележи промяна от амбиции на високо равнище към системно прилагане на политики, с които съвместно се насърчават цифровата трансформация и екологичните цели. Мерки като **Плана за преход 5.0 на Италия**, **Националната платформа за енергийни данни на Люксембург** и **стандарта за ИИ „Frugal“ на Франция** показват как подкрепата от ЕС е била превърната в локализирани, въздействащи действия. Преработените **национални пътни карти** за цифровото десетилетие включват 67 мерки от 19 държави членки, като допринасят едновременно за екологичните и за цифровите цели на цифровото десетилетие. От тези 67 мерки 38 са специално предназначени за едновременното изпълнение на тези екологични и цифрови цели, с общ размер на инвестицията от 214,2 милиона евро.

Акценти от най-добрите практики

Франция заема водеща роля в клъстера „Екологични ИТ“ на Програмата за ускоряване на най-добрите практики и през 2024 г. предложи три най-добри практики в областта на двойния преход: i) **общата рамка на политиката за екопроектиране на цифрови услуги**, която е насочена към специалисти в областта на ИКТ и в нея се определят 78 критерия и най-добри практики за прилагане на принципите на екопроектиране при разработването на услуги и изготвянето на декларация за екопроектиране; ii) разработването и предоставянето на **правила за категории на продуктите** (PCR) за екологична оценка и етикетиране с цел подобряване на предоставяната на потребителите екологична информация, обхващаща целия жизнен цикъл на продукта; и iii) **комуникационната кампания „Alt IMPACT“** за повишаване на осведомеността на обществото относно въздействието на цифровите технологии върху околната среда.

Нидерландия представи своя **План за действие за устойчива цифровизация**, публикуван през юли 2024 г. В него са очертани 44 конкретни действия, обхванати от три основни стълба, които работят за повишаване на устойчивостта на цифровия сектор, като същевременно цифровизацията се използва за постигане на устойчивост чрез подобряване на ефикасността на производствените процеси, оптимизиране на използването на съществуващите ресурси и осигуряване на кръгово използване на суровини и ресурси.

[116] Европейска комисия, The twin green & digital transition (Двойният екологичен и цифров преход), 2022 г.

Финландия представи набор от мерки за повишаване на **базата от знания относно отпечатъка върху околната среда и отпечатъка на сектора на ИКТ**. Този набор от мерки за най-добри практики беше в отговор на липсата на надеждни и сравними данни, установени като едно от предизвикателствата по време на изготвянето на националната стратегия в областта на климата и околната среда за сектора на ИКТ, която Финландия публикува през 2021 г.

Люксембург представи своя **информационен лист за кръговост на продуктите (PCDS)** — инструмент, предназначен да предоставя подробна информация за кръговите характеристики на продуктите, като например тяхната рециклируемост, издръжливост и използването на рециклирани материали. PCDS е приведен в съответствие с общите и междусекторните изисквания на Регламента за екопроектирането на устойчиви продукти.

Използване на цифровизацията за екологичния преход — препоръчителни политики, мерки и действия

Държавите членки следва:

- *да подкрепят разработването на хармонизирани показатели за въздействие върху околната среда за цифрови решения, включително решения на основата на ИИ, както и показатели за цифрови инфраструктури, като например периферни изчисления, центрове за данни и телекомуникационни мрежи;*
- *да засилят сътрудничеството си със Службата по ИИ, зелената цифрова коалиция и европейското пространство на данни за Зеления пакт, както и да допринесат за предстоящия Кодекс за поведение на ЕС за устойчиви телекомуникационни мрежи;*
- *да включат КПЕ на цифровата устойчивост в своите национални планове за цифровия и екологичния преход.*

5. Изграждане на съгласуваност, ефикасност и опростяване

През 2024 г. Комисията пое твърд ангажимент за амбициозна програма за опростяване[117], представена в съобщението, озаглавено „Една опростена и по-експедитивна Европа“[118]. Цифровото десетилетие е съгласувано с посочения подход за опростяване и включва съвместен ангажимент да се гарантира, че политиките, мерките и програмите в областта на цифровите технологии, които са от значение за цифровата трансформация на ЕС, се вземат предвид по **координиран и съгласуван начин**, за да допринасят пълноценно за целите на цифровото десетилетие, като **същевременно се избягва припокриването и се свежда до минимум административната тежест**.

a. Необходимост от опростяване, ефикасност и съгласуваност

i. По-добро и по-облекчено цифрово законодателство

През 2024 г. и 2025 г. Комисията даде приоритет на рационализирането на законодателството на ЕС с цел да се повиши конкурентоспособността, да се сведе до минимум тежестта на привеждането в съответствие, да се намали бюрокрацията и да се рационализира регулирането, за да се осигури съгласуваност. Повече от половината европейски МСП посочват подобни

[117] Европейска комисия, Опростяване и изпълнение. На разположение на адрес: https://commission.europa.eu/law/law-making-process/better-regulation/simplification-and-implementation_en.
[118] Европейска комисия, „Една опростена и по-експедитивна Европа“, 2024 г.

регулаторни и административни пречки за най-голямото си предизвикателство[119]. 86 % от фирмите в ЕС наемат персонал за задачи, свързани с привеждането в съответствие, като разходите за това са средно 1,8 % от оборота, а за МСП те нараства до 2,5 %[120]. Това е от порядъка на средните разходи за енергия, които възлизат на 4 % от годишния оборот.

Комисията си е поставила всеобхватна цел за намаляване на задълженията за докладване с поне 25 % за всички дружества — и с поне 35 % за МСП — преди края на настоящия си мандат, без да се възпрепятстват политическите цели на правилата за докладване.

Що се отнася до *достиженията на правото на ЕС* в областта на цифровите технологии, Комисията планира **всеобхватен тест за устойчивост на регулаторната рамка**. През следващите години този тест за устойчивост ще включва оценка на регулаторната съгласуваност и на пригодността на настоящите правила за целта, предвид бързата технологична трансформация и развитието на пазара. Чрез теста за устойчивост ще се проучи и дали могат да се направят допълнителни намаления на тежестта, свързана с докладването и спазването на изискванията, като същевременно се преследват поставените от регламентите цели.

Накрая през май 2025 г. Комисията представи предложението за **опростяване на единния пазар**. С четвъртия сборен пакет от мерки се опростява задължението за водене на регистри в ОРЗД, като се вземат предвид специфичните нужди на малките и средните предприятия и организации и предизвикателствата пред тях и успоредно с това се гарантира, че правата на физическите лица са защитени.

В перспектива, през четвъртото тримесечие на 2025 г. Комисията ще представи **цифров пакет**, включващ предложение за цифров сборен пакет от мерки, заедно с редица мерки за опростяване на част от *достиженията на правото на ЕС в областта на цифровите технологии*, подложени на тестове за устойчивост през годината.

Освен това Европейската комисия планира да предложи **Законодателен акт за цифровите мрежи**. С предстоящото законодателство европейската цифрова инфраструктура ще се трансформира, така че да се окаже подкрепа на европейските предприятия и граждани в един все по-свързан свят. Това усилие е изцяло съобразено с по-широките приоритети на „Компаса за конкурентоспособността“, където цифровата инфраструктура е от основно значение за водещата позиция на Европа в областта на иновациите, устойчивостта и дългосрочния икономически растеж. В центъра на тази инициатива е опростяването. Със Законодателния акт за цифровите мрежи ще се намали регулаторната тежест, ще се осигури яснота, ще се засили конкуренцията, като същевременно се защитят ползите за потребителите. Законодателният акт за цифровите мрежи ще гарантира изграждането на цифрова инфраструктура за бъдещето.

Трансформиращият потенциал на цифровите инструменти за административно опростяване получи силна подкрепа от скорошни доклади на високо равнище относно конкурентоспособността. Комисията е начело на усилията за изграждане на специална инфраструктура, моделирана въз основа на **общи европейски пространства на данни, за автоматизиране на спазването на регулаторните изисквания и предаването на данни**.

Европейският бизнес портфейл ще бъде крайъгълен камък на опростяването и цифровизацията на стопанската дейност в ЕС, като осигурява безпроблемна среда за взаимодействие на дружествата с всички публични администрации. Като се основава на рамката за европейска

[119] Draghi, M., Бъдещето на европейската конкурентоспособност, част А — стратегия за конкурентоспособност за Европа, стр. 14, 2024 г.
[120] Доклад на ЕИБ за инвестициите за 2024—2025 г., Европейска инвестиционна банка.

цифрова самоличност (EUDI), европейският бизнес портфейл ще представлява хоризонтален стратегически инструмент за конкурентоспособността на Европа. Европейските бизнес портфейли са предназначени да рационализират взаимодействията между предприятията и между предприятията и правителството, като предоставят възможност за надеждни цифрови самоличности, сигурен обмен на данни и законно признати цифрови уведомления. Това ще намали административната тежест, ще понижи разходите за привеждане в съответствие и ще подобри трансграничните сделки, което ще бъде от полза за МСП и големите предприятия. Чрез рационализиране на процесите ще се подобри и ефективността на предприятията, както и ще се насърчи конкурентоспособността.

Наред с това с **единната цифрова платформа** (SDG) и нейния основен компонент — **техническата система, основана на принципа на еднократност** (ТСПЕ) — би могъл да се автоматизира обменът на проверени данни между публичните органи, като се намалят административните разходи за МСП с над 50 %, както е посочено в проучване на въздействието от 2024 г.[121]. До 2025 г. се очаква повечето държави членки да са готови от техническа гледна точка да осигурят сигурен обмен на официални документи през границите, което ще увеличи достъпността и оперативната съвместимост на услугите на електронното управление за около 80 000 национални органа. Въпреки постигнатия напредък в тази област все още съществуват предизвикателства, особено при цифровизацията на процедурите за издаване на промишлени разрешения, които са от съществено значение за сектори като енергията от възобновяеми източници и полупроводниците. Макар законодателството на ЕС, представено например от Регламента за единната цифрова платформа, Законодателния акт за промишленост с нулеви нетни емисии и Европейския законодателен акт за суровините от критично значение, да предоставя стабилна правна основа за цифровия и екологичния преход, продължават да съществуват неравенства, тъй като много държави членки все още не разполагат с организационни и цифрови възможности, за да прилагат пълноценно тези реформи и да се възползват от тях.

Планира се по-нататъшна интеграция на тези системи. Заедно **европейският бизнес портфейл, европейският портфейл за цифрова самоличност, ЦУР и ТСПЕ ще формират една сплотена и оперативно съвместима цифрова инфраструктура**. Тази екосистема ще позволи безпроблемно взаимодействие между предприятията и гражданите и ще намали дублирането в процесите на постигане на съответствие. Постигнатият бавен напредък от националните и местните субекти в прилагането на ТСПЕ и ЦУР остава обаче предизвикателство и този напредък изисква целенасочени усилия за съгласуване и споделени процедурни стандарти.

Дружественото право на ЕС ще намали тежестта върху дружествата, като се извлекат ползи от цифрови решения при полезно взаимодействие с европейския бизнес портфейл и чрез системата за взаимно свързване на бизнес регистрите (BRIS), която допуска принципа на еднократност по отношение на данните за дружествата. С предложението за „28-и режим“ на дружествата ще се окаже допълнителна подкрепа за установяване и разрастване в рамките на ЕС, като на иновативните дружества ще се даде възможност да се възползват от единен, хармонизиран набор от правила за целия ЕС, независимо от това къде на единния пазар инвестират и осъществяват дейност, както е обявено в „Компас за конкурентоспособността“. Инициативата за цифровото евро също допринася за опростяването. Чрез осигуряване на

[121] Европейската комисия, МСП от ЕС и самостоятелно заетите лица биха могли да спестят време и средства при разширяване в чужбина благодарение на техническата система, основана на принципа на еднократност, 2024 г.

оперативна съвместимост **с европейския портфейл за цифрова самоличност** Комисията има за цел да предостави на ползвателите на цифровото евро рационализиран и сигурен начин за проверка на самоличността, потвърждаване на плащанията и улесняване на офлайн трансакции. Това ще намали транзакционните разходи, особено за МСП, и ще засили технологичния суверенитет на Европа.

Друг важен етап беше приемането на 11 март 2025 г. на законодателния пакет **„ДДС в ерата на цифровите технологии“**. Това предоставя възможност за автоматизирано отчитане на ДДС чрез електронно фактуриране, като се опростява извличането на данни и се подпомага отчитането във връзка с устойчивостта. В ход е проучвателна работа за привеждане на тази функция в съответствие със стандартите за устойчивост на Европейската консултативна група за финансова отчетност (EFRAG), като се използват електронни фактури за ефикасно изпълнение на задълженията за докладване в областта на околната среда.

ii. Опростяване чрез подобряване на управлението

Осигуряването на ефективността на тази всеобхватна програма за опростяване изисква подобрено управление. **Съветът за цифровото десетилетие (СЦД) се очерта като основен форум за координация** между Комисията и държавите членки по отношение на прилагането на цифровата политика. Поради широкия си мандат СЦД обединява национални представители, така че да съгласуват цифрови мерки, да споделят най-добри практики и да оценяват нововъзникващите предизвикателства в регулаторната среда.

СЦД обсъди няколко **начина за намаляване на административната тежест**: i) опростяване чрез цифрови инструменти; ii) създаването на единен цифров наръчник, iii) създаването на единна платформа за цифрово съответствие или iv) кодифициране на изискванията за съответствие в единен интерфейс. Съществуват и някои възможни полезни взаимодействия по отношение на припокриванията и фрагментацията между експертните групи на Комисията, които могат да надхвърлят административния капацитет на националните органи. Като първа стъпка Комисията извършва **преглед на всички консултативни органи, свързани с цифровото законодателство**, с цел да се подпомогне вътрешната координация в рамките на държавите членки и да се подобри стратегическото съгласуване. Потенциалното рационализиране на тези структури ще бъде разгледано по-специално като част от прегледа през 2026 г. на Програмата за политиката на цифровото десетилетие (ППЦД).

Съгласуваност и опростяване — препоръчителни политики, мерки и действия:

Държавите членки следва да използват пълноценно ролята и експертния опит на СЦД, за да спомогнат за рационализирането на прилагането на достиженията на правото на ЕС в областта на цифровите технологии и да подкрепят разработването и внедряването на решения за опростяване и намаляване на административната тежест.

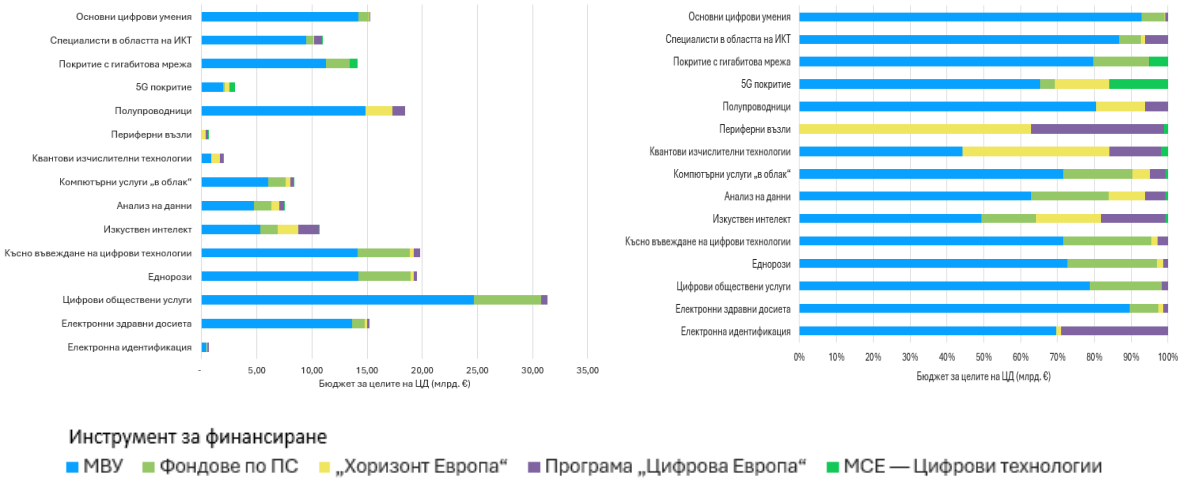
б. Финансиране на цифровото десетилетие

Отдаденият от Комисията приоритет на цифровия преход е отразен в поетия ангажимент по отношение на бюджета на ЕС. Почти всички програми на ЕС допринасят за постигането на цифровите цели, като ключовите области, върху които е поставен акцент, включват **цифровизацията на обществените услуги**, **цифровите умения**, **цифровизацията на предприятията**, **авангардната цифрова инфраструктура** (като 5G, изкуствен интелект, квантови технологии и технологии за изчисления в облак) и **подкрепата за научни изследвания и**

иновации. Здравеопазването и транспортът са два други основни сектора, по отношение на които е предвидена цифрова трансформация[122].

В проучването на Съвместния изследователски център (JRC)[123] относно пет основни програми — **МВУ, Механизма за свързване на Европа в цифровата област, „Хоризонт Европа“, DIGITAL и политиката на сближаване** — се изчислява, че между 2020 г. и 2027 г. общо **207 милиарда евро** публични средства ще бъдат предоставени в подкрепа на цифровите цели. От тях **177,5 милиарда евро** допринасят пряко за постигането на целите на ЕС в рамките на **цифровото десетилетие**. Само по линия на **МВУ** са предоставени над **149,8 милиарда евро** под формата на публични инвестиции в цифрови технологии, като **135,7 милиарда евро** са пряко съобразени с целите, което прави механизма единствения най-значим фактор, допринасящ за цифровите инвестиции в ЕС[124]. Той играе водеща роля в насърчаването на **основни цифрови умения**, обучението на специалисти в областта на **ИКТ**, **покритието с гигабитова мрежа**, **цифровите обществени услуги**, **полупроводниците** и **електронното здравеопазване**, като допринася с над 70—90 % от съответното финансиране във всяка от тези области.

Фигура 1: Съответен бюджет по инструмент за финансиране и цел на цифровото десетилетие, в милиарди евро (вляво) и като % (вдясно)

Източник: изчисления на Съвместния изследователски център

В допълнение към публичното финансиране съществена роля играе и мобилизирането на частни инвестиции. Все по-често ЕС използва бюджета си в подкрепа на частните цифрови инвестиции чрез инструменти като **InvestEU**, **съвместни предприятия (СП)** и **публично-частни партньорства (ПЧП)**. Считано от март 2025 г. **по линия на InvestEU са мобилизирани 15,88 милиарда евро** под формата на свързани с цифровите технологии инвестиции. Все още

[122] Последният преглед на разходите на ЕС за периода 2021—2023 г. показва, че приблизително 205,5 милиарда евро — около 17,5 % от общия бюджет на ЕС — са били предназначени за цифровия преход. Значителна част от това финансиране беше мобилизирана чрез Механизма за възстановяване и устойчивост (МВУ), по линия на който за инвестиции и реформи в областта на цифровите технологии са разпределени 24 % от общия му бюджет в рамките на същия период. На разположение на адрес: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/eu-budget/performance-and-reporting/horizontal-priorities/digital-tracking_en

[123] Съвместен изследователски център, Nepelski, D. и Torrecillas, J. Mapping EU level funding instruments 2021-2027 to Digital Decade targets (Съпоставяне на инструментите за финансиране на равнището на ЕС за периода 2021—2027 г. с целите на цифровото десетилетие — актуализация за 2025 г.), Служба за публикации на Европейския съюз, Люксембург, 2025 г., JRC141966.

[124] Включително мерки по главите за REPowerEU, допринасящи за цифровия преход. Последна актуализация на 10 март 2025 г.

обаче финансовите инструменти не се използват напълно във всички програми[125] и често липсва силна насока за политиката или необходимият мащаб за справяне със системния недостиг на инвестиции. **Инструментите за смесено финансиране и гаранциите (например InvestEU) показват обещаващи резултати в тази област.** В зависимост от равнището на технологична готовност **коефициентите на ливъридж** от финансовите инструменти (т.е. размерът на инвестираните частни средства заедно с всяко евро от публичните средства) понастоящем са **около 3 за дружества в областта на наукоемките технологии, които са на ранен етап на развитие** (капитал на фонда на Европейския съвет по иновациите), и **около 5,62 от гаранцията по InvestEU**[126]. **Като цяло ЕС е изправен пред значителна и спешна необходимост от увеличаване на инвестициите в областта на цифровите технологии, инфраструктурата и иновационните екосистеми.** Преодоляването на недостига на инвестиции, оценяван на стотици милиарди годишно, изисква не само повече финансиране, но и по-интелигентни, по-добре насочени финансови инструменти, по-дълбоки капиталови пазари и по-силна координация между програмите на ЕС и националните програми. Стратегическата публична подкрепа ще продължи да бъде от съществено значение във високорисковите области като изкуствен интелект, киберсигурност и наукоемки технологии, докато ефективното привличане на частни инвестиции ще бъде ключово за постигане на мащаб и въздействие. Докато Европа се подготвя за следващата си **многогодишна финансова рамка (МФР)** и постига напредък по своите **цели на цифровото десетилетие**, съгласуването на финансирането със стратегическите приоритети и постигането на максимално въздействие чрез по-висока координация както между програмите, така и в целия ЕС, ще бъдат от решаващо значение за осигуряване на технологичния суверенитет и дългосрочната конкурентоспособност на Европа.

Финансиране на цифровото десетилетие — препоръчителни политики, мерки и действия:

Държавите членки следва:

- *да дадат приоритет на стратегическите цифрови инвестиции в националните си бюджети, съобразени с целите на цифровото десетилетие, цифровите принципи на ЕС и императивите на суверенитета, включително предприемането на действия за мобилизиране на частни инвестиции;*
- *да продължат реформите, включително в областта на обществените поръчки, за да се улеснят появата и разширяването на суверенни цифрови технологии и инфраструктура;*
- *да си сътрудничат активно в разработването на мащабни цифрови проекти с трансгранично значение, потенциално подкрепени от нови общи механизми за финансиране или специален фонд за технологичен суверенитет.*

[125] Като пример за необходима гъвкавост смесеното финансиране от ЕСИ предоставя на успешните дружества възможност да разделят времето за предоставяне на безвъзмездните средства от това за капиталовата инвестиция, без да е необходимо да преминават през нов процес на подаване на заявления, когато е настъпил правилният момент (например когато са намерени съинвеститори). Вж. също Mundell, The ecosystem: European Innovation Council uncouples grant and equity funding for startups (Екосистемата: Европейският съвет по иновациите разделя безвъзмездните средства от капиталовото финансиране за стартиращи предприятия, 2024 г.) На разположение на адрес: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/eu-budget/performance-and-reporting/horizontal-priorities/digital-tracking_en.

[126] От междинната оценка на програмата InvestEU (1 октомври 2024 г.).

в. Сътрудничество с градове и региони

В контекста на цифровото десетилетие Европейската комисия засилва сътрудничеството си с градовете и регионите, като признава, че поднационалните правителства играят ключова роля в прилагането и разпространението на цифрови политики, които засягат предприятията, обществените услуги и гражданите на място.

С над **90 000 органа на местното самоуправление** в ЕС и ЕАСТ по-добрата **координация ще бъде от съществено значение** за **мащабната цифрова трансформация**, така че да се избегне дублиране, да се подобри оперативната съвместимост и да се споделят знания и цифрова инфраструктура. Макар че иновационните клъстери и големите градове ускоряват своя цифров преход, многобройни по-малки общини и селски райони изостават. С цел да се ускори разпространението на цифрови технологии в ЕС и да се преодолее разликата между „горещите точки“ за иновации (обикновено в големите градове) и по-малките градове, които често изостават, градовете трябва да се разглеждат не само като изпълнители на създадени другаде политики, но и като **стратегически партньори**, надграждащи върху близостта си до гражданите и до МСП.

В този контекст **Програмата за политиката на цифровото десетилетие (ППЦД) предлага на градовете ценна възможност и рамка за съгласуване на цифровизацията** с по-широки приоритети като действия в областта на климата, мобилност, жилищно настаняване и социално приобщаване. ППЦД има своя принос и като стратегическа рамка за предстоящата **политическа програма на Комисията за градовете**, инициирана в началото на новия мандат.

Привеждането на цифровизацията в съответствие с по-широките приоритети ще изисква точни и навременни данни, съобразени с целите и задачите на цифровото десетилетие. През 2024 г. с инструмента за мониторинг на ЕС **LORDIMAS** беше предоставена възможност за извършване на самооценки от **99 регионални, столични и местни администрации**, като се предлагаше информация за цифровизацията на ЕС на поднационално равнище. Към март 2025 г. **184 администрации са се присъединили към LORDIMAS**, като продължават усилията за разширяване на участието. Това усилие допълва други инициативи, като например **LDT-CitiVERSE** (вж. по-горе), **Living-in.EU** и **местни обсерватории**, които са разработени от градовете за проследяване на цифровия напредък и по-добро насочване на инвестициите, особено в области като **градоустройство и преодоляване на цифровото разделение**.

Сътрудничеството с градовете включва и създаването на цифрови екосистеми, които интегрират развитие на умения, инфраструктура за свързаност и подкрепа за предприятията, особено за МСП. **Европейските цифрови иновационни центрове (ЕЦИЦ)** и **съоръженията за изпитване и експериментиране (СИЕ)**, като например **CitCom.ai**, предлагат на градовете и местните участници инструменти за изпитване и внедряване на нововъзникващи технологии в реални условия. CitCom.ai, която стартира през януари 2025 г. с 40 милиона евро съфинансиране от ЕС, вече изпитва приложения с ИИ в областта на интелигентната мобилност, енергетиката и градоустройството в **11 държави от ЕС**. Комисията продължава да подкрепя и свързаността на градовете чрез целенасочени инвестиции във **високоскоростен широколентов достъп**, **5G** и **оптична инфраструктура**. Над **7 200 общини** са се възползвали от **WiFi4EU** — финансирана от ЕС програма за предоставяне на безплатен wifi на градове и села в цяла Европа, с която се подобрява достъпът до свързаност в отдалечени райони.

Градовете са ключови участници и в спазването на **Европейската декларация относно цифровите права и принципите за цифровото десетилетие**. Местни инициативи като **Брюкселската харта за цифрови права** и **проекта „Хардуер за бъдещето“ на Лайпциг** отразяват

ценностите за **равенство, прозрачност и овластяване на гражданите**. **Коалицията на градовете за цифрови права**, подкрепена от Комисията, помага за разрастването и възпроизвеждането на подобни усилия в цяла Европа.

Най-добра практика: Национална стратегия за интелигентни територии (ENTI) на Португалия

*Португалската **ENTI**, стартирана през август 2024 г., предлага убедителен модел за цифрово развитие. Финансирана с **60 милиона евро** по линия на Механизма за възстановяване и устойчивост, тя включва **цифрови близнаци, платформи за данни в реално време и разположени в градовете информационни табла** с оглед на подобряването на регионалното развитие, предоставянето на обществени услуги и мониторинга на околната среда. Стратегията, която се основава на цифровите права и принципите за устойчивост на ЕС, представлява еталон за **основано на данни, приобщаващо и екологосъобразно териториално управление**.*

Сътрудничество с градове и региони — препоръчителни политики, мерки и действия

Държавите членки следва:

- *да насърчават градовете да участват в многонационални проекти, като например LDT-CitiVERSE-EDIC, и да подкрепят трансграничното повторно използване на цифрови обществени услуги;*
- *да заложат в основата на местните цифрови стратегии Европейската декларация относно цифровите права и принципи (ЦПП);*
- *да приканват градовете да приемат свои собствени местни харти за цифрови права и принципи;*
- *да инвестират в местен цифров капацитет и основано на данни управление: да насърчават развитието на местни обсерватории (например за наблюдение на цифровото разделение) и участието в инструменти за подобряване на наличието на данни и информиране за целенасочено изготвяне на политики.*